

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
első magyar mű- és vegytisztító intézet
Budapest, Ferencz-kört 20. sz.
Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legújtanosabban tisztítottak.
Posta ertesítés után a ruháért hátsós küldünk és vissza küldjük.

Herbstler Ferencz
mechanikus.
Varrógép- és velociped-raktár.
Akácfa-utca 5. sz., a népszínházal szemben. Ajánlja gazdagon felszerelt raktárát a t. közönségnek mindenemű, legjobban szabályozott varrógépekből.
Javitások szilárdan, személyes felügyelet alatt teljesítettek.

Fényképészeti készülékeket
műkedvelők számára, legjobb uti-távosképeket a tirage rapid, kitűnő szemüvegeket megvizsgált maximal-lázhőmérőket, Aneroid (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ES TARSA.

Báró Kemény Zsigmond
összes beszéleyei.
Kiadja a Kisfaludy-Társág.
Két kötet.
Ára füzve 3 frt, vászonba kötve 3 frt 60 kr.

LATZKOVI TS A.
BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja
uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

Hirdetések felvételnek a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában, Budapest, IV. ker. Egyetem-utca 4. szám alatt.

Telefon 1156. **Ditrichstein M.** Telefon 1156.

Lakás- és ablaktisztítási padló-beeresztési vállalat.
V. ker., Erzsébet-tér 13. szám alatt.

Tisztít alaposan, pontosan és olcsón egész lakásokat, új épület, üzleti helyiséget; ugyancsak padlók beeresztése és lakirozása legjobban lesz eszközöltetve, továbbá elvállalja a fergek alapos kiirtását.
Ablaktisztítás bérletben nagyon olcsón és pontosan, csakis megbízható munkások által.

KÉZDI-POLYÁNI
„VÉNUS”
AVILÁGNAK LEGSZÉNSAVDUSABB TERMEZETES ÁSVANYVÍZE

Fontos gyomorbetegeknek!
a **Barella P. F. W.-féle**
Világi gyomor-por.
Kittüntetve. Páris 1889. Genf 1889. Brüssel 1891. Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1893.
Kiváló eredménnyel használják mindennemű gyomor-betegségek ellen, mint: **gyomorgöres, gyomorsav, égés, ugyancsak vese- és hólyagbajoknál, megszüntet azonnal mindennemű fájdalmakat.**
Hogy minden kételkedésnek elejét vegyem, **ingyen, csak a portó megtérítése ellen, küldök mintákat!**
Valódi csak dobozokban 1 frt 60 kr.
Berlin S. W. Friedrichstr. 290-1. **P. F. W. BARELLA**
francia orvosi társulatok tagja.
Raktár Budapesten **Török József** gyógyszer. Király-utca.

MATTONI
GISSHÜBLER
SAVANYUKUT

Melyik erősebb?
Eredeti regény.
Ira ifj. Ábrányi Kornél.
Ára füzve 2 frt.

Wasmuth
féle **tyuk-szem-gyűrű**
az órában
3-szor 24 óra alatt meggyógyít minden **tyukszemet.**
Egy óra ára 60 kr, vidékre 80 kr. Előzetes bekioldása mellett bérmentve.
Főraktár: **TÖRÖK JOZSEF** gyógyszer. Király-utca 12.

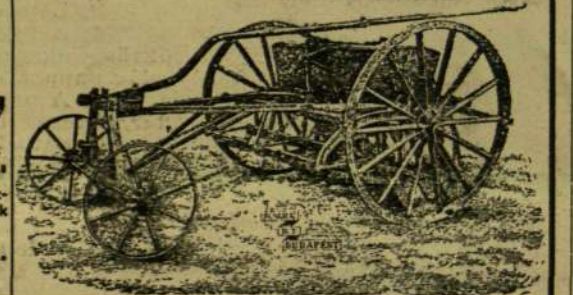
RÖSER JÁNOS nyilv. tan- és nevelő-intézet
BUDAPEST, Aradi-utca 10. szám, Röser-ház.

Ezen intézet alapított 1853-ban. Eddigi tanulók száma 13.355; magában foglalja:
a nevelő-internátust, melyben vidéki családok fiait teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyerne;
a kereskedelmi iskolát, amely egyenrangú és egyenjogú a keresk. akadémiai szolgáltatásra jogosítanak;
a polgári iskolát, mely egyenrangú és egyenjogú az állami és községi iskolákkal. Növekedék féléve augusztus 31-ig. Tanácsos azonban a beiratást minél előbb eszközölni, mert az elmúlt évben sem adhattuk a később jelentkezőknek helyet. — Értosítést küld és felvilágosítást ad az igazgató:

RÖSER JÁNOS, Budapest, VI., Aradi utca 10.

SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyárrészv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: VI. kerület, külső váci-út 29-35. szám. Városi iroda és raktár: Podmaniczky-utca 14. szám.
Gőz- és járgány-cséplőkészületek,
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,
mélyítő és egytetemes acél-ekék,
eredeti SCHLICK- és VADTS 'éle
egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,
valamint
Schlick-féle szab. HALADÁS sorbavetőgépek.
Takarmánykészítő gépek, daráló, őrlőmalmok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kéveket és marokrakó arató-gépek és fűszárító gépek, szállítható mező vasutak stb.
Előnyös fizetési feltételek. Legújtanosabb árak.
Arjegyzékek ingyen és bérmentve

WEINWÜR M AN TAL
fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete
Budapest, IV., Károly-utca 3.
Készít mindennemű színképeket, aut tyia, phototypia, chemigraphia és chromotypia után. Alaprajzok, térképek, hálozatok fotolitográfia után a legújtanosabban sokszorosítottak.
Külön berendezés házonkívül való fénykép felvételekre.

A 82,502/11. sz. rendeletben a magaskormány részéről ajánlva
Tűzi fecskendők
tökéletes ventilrendszerrel (központi fém-ventilek egy conusban egyesítve). Különlegességek, közegek, tűzoltók és gyárak részére, **tűzoltó szerek** minden nemben, anihilátorok, kender- és spirál-tömők, felszerelések tűzoltók számára, sisakok, övek, stb., szab. létrák, építési és kutszivattyúk, mindennemű armaturák, gőzfertőtlenítők, szerszámok, juttányos árban jótállás mellett kaphatók
Tarnóczy
tűzoltó-szer- és gépgyár-részvény-társaságnál Budapest.
Gyár: Külső váci-út 95. — Mintatelep: Teréz-kört 36. sz.

!!Korszakunk követelménye!!
Egy fog 1 frt 50 kr.
FOGAK
készítetnek
GRÓSZ LAJOS
fogtechnikai műtermében, Budapest, Magyar-utca 2. szám, a legjobb amerikai anyagból **Egész fogsorokat** ugyanezen arányban. 1878-ban alapított műtermem 1895 augusztus 1-én **Kerepesi-út 6.** Kerepesi bazár II. emeletére helyezem át. **Unnep és vasárnapon található d. u. 5-ig.**

35. SZÁM. 1895. BUDAPEST, SZEPTEMBER 1. 42. ÉVFOLYAM.

Műfajtái feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre - 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- Kétföldi előfizetőkhez a postailag meghatározott viládjai listáson landó. félre - 2.50

A NEMZETI SZÍNHÁZ ÉS AZ OPERAHÁZ ÚJ IGAZGATÓI.

Az ország két első műintézete, a nemzeti színház s a m. kir. operaház csaknem egyidőben új igazgatót kapott. A művészek és a művészet iránt érdeklődő közönség figyelme ez idő szerint a két új igazgató személye felé fordul.
Kétségtelen, hogy előadó művészetünk birodalmában a legfontosabb két állás az, a melyre a kormány bizalma **Káldy Gyulát és Festetich Andor**

zánkban született. Ha nyilatkozataival tetteit állítjuk szembe, bátran elmondhatjuk, hogy ő maga sem tekintette magát magyarnak.
O alatta történt, hogy a magyar opera fényes művészi és anyagi eszközei mellett is német művészi provinciává törpült, hogy a játékréndről a régi magyar zene-dramák teljesen letűntek s az újabb eredeti termékek a legmostohább elbánásban részesültek. Kreutzer, Lortzing és más kisebb német zeneszerzők avult alkotásai, melyeket a német sovínizmus is csak kegyeletből emleget, nálunk Nikisch igazgatása alatt a színházi időszak legelénkebb napjaiban teljes

megvalni, nem is szólva azon időközökről, mikor kormánybiztosok és intendáns-helyettesek vezették az intézetet, s mikor az igazgatói szék teljesen üresen állott.
Ilyen körülmények között szőlította föl **Nopcsa Elek** báró kormánybiztos **Káldy Gyulát** az opera vezetésére. Az egész magyar sajtó örömmel üdvözölte azt a hirt, hogy **Káldy** a neki följánlott igazgatói állást elfogadta.
Káldy nem új ember az operánál. Éveken át volt főrendezője, s mint ilyennek bőséges alkalmá volt, hogy a művészi személyzet használhatóságát, a játékréndre fölvetett operákat s

KÁLDY GYULA.

GRÓF FESTETICH ANDOR.

dor grótot helyezte. Kinevezetésük fontosságát még növeli a mi körülményeink sajátossága, a színházi életünkben történt változások, az elmérgesedett személyi ügyek s az ezredévi ünnepek közelsége.
E nyár izgalmas eseményei között elsőrendű helyet követelt magának az a mód, a melylyel **Nikisch** Arthur, az opera volt igazgatója az intézettől megvált. A külföldi s nevezetesen a német sajtó máig sem szűnt meg róla beszélni. S ez igen természetes, minthogy **Nikisch** európai híru zenész, ki pályája javát német színházaknál töltötte el, s kit sem idebent, sem odakint nem tekintett magyarnak senki, noha ha

pompában vonultak a szinpadra. A játékrénden **Wagner** uralkodott. A **Wagner**-imádásban versenyeztünk a német szinpadokkal, s minden erőnkkel az a versenyzés emésztette föl.
A magyar opera e miatt igen szomorú napokat látott. Szinpadán a magyar nyelv sehogy sem tudott jogaihoz jutni; szerződött elsőrendű tagjainak egy része olaszul énekel, s a magyar zene a hamupöke szomorú sorsában tengett.
Az opera az idegen szellem uralkodását már előtte sem volt képes ellensúlyozni. Ehhez járultak éles személyi ügyek, melyek következtében tíz év leforgása alatt öt új intendáns és három igazgató volt kénytelen az intézettől

közönségünk izlését kitanúlja. Ezeknek alapos ismerete igen meg fogja neki könnyíteni az igazgatás terhet. De **Káldy Gyulát** ezen felül a magyar zene egyik legelkésebb hívének is ismeri az ország. Mióta az operánál viselt rendezői állásától tisztán személyes okokból megvált, mint a magyar zenei kinecs finom ízlésű gyűjtője tette nevét országosan emlegetetté. A kurucz-dalok föllevenítésével és nyilvános előadásával aratott diadalait a napi sajtó is éveken át a legfigyelmesebb méltatásban részesítette.
Az opera művészi személyzete bizalommal látja őt új állásban, s általánosnak kell monda-

nunk az örömet, melylyel a visszatért szakavatott férfú üdvözlök.

Ma nincsen ember, a kit méltóbban illethetne meg ez állás, mint Káldy Gyulát, kiből oly alapos képzettség és oly színházi gyakorlat egyesül.

De kinevezését két más oknál fogva is nagy fontosságúnak kell mondanunk. Először is véget vet annak a szegényes állapotnak, hogy egy magyar műintézet élén idegen ember álljon; másodsor pedig megszünteti azt a nálunk gyökeret vert hibás fölfogást, hogy az opera igazgatójának okvetlenül első karmesternek is kell lennie. Mert *Nopcsa* báró, mielőtt Káldyt kinevezte volna, szabályrendeletileg is intézkedett, hogy az igazgatói és az első karnagyi állás elkülöníthető legyen.

Az új igazgató mindjárt első tényével igazolni látszik azt a fölfogást, hogy ő benne a magyar opera nemcsak kiváló képességű és gyakorlott-ságú igazgatót nyert, hanem a magyar zenének is oly lelkes istápolóját, a ki képes lesz egy évtized súlyos mulasztásait helyre hozni. Ő ugyanis a mint igazgatói állását elfoglalta, első újdonságul ifj. Elbert Imre «*Tamora*» című eredeti operáját tűzte ki, holott eddig az volt a gyakorlat az operánál, hogy az eredeti magyar művek csak az évad végén kerültek a színpadra, mikor a közönség érdeklődése teljesen megcsapant.

Káldy Gyula életéből ez alkalommal a következő főbb adatokat említhetjük fel.

Káldy Gyula 1838-ban decz. 18-án, Budapesten született. Zenei képességei korán figyelmet keltettek, s mikor 1850-ben a nemzeti színház operájánál a «*Prófeta*» című operában az egyik fiút énekelte, általános tetszést keltett biztossággal és szép hangjával. Zenei tanulmányait Bécsben folytatta, hol Fischhoff és Sechter voltak tanárai. A zene elméletén és a zongorán kívül nagy szorgalommal és sikerrel tanult egyes hangszereket: a gordonkát, az oboát, stb. Ugyanekkor elsajátította a francia és olasz nyelvet is. Még mint növendék az «*Akademie der Tonkunst*» által kitűzött pályadíjat ő nyerte el egy négyes karra irt művével. Az ötvenes évek végén Kolozsvárra hívták meg karmesternek. Mint ilyen később a Bukarestben szereplő magyar operánál, Aradon és a fővárosban is működött. Ez időtájt kezdte meg a nagy becsű magyar zenei kincsek gyűjtését, melyek fényes nevet biztosítanak neki a magyar zene történetében. 1874-ben az akkori szini tanoda tanárává nevezték ki, honnan Böhm Gusztáv utódjául rendezőnek ment át a nemzeti színház operájához. Utóbb ez állásától megváltván, a nem rég elhunyt Nikolits Sándorral együtt alapítója lett a «*Magyar zeneiskola*»-nak. 1892-ben a magyar kir. országos zeneakadémián szervezett zenetanár-képzőhöz, valamint a budai Paedagogiumhoz a zenetanári és tanítói képesítő vizsgálatok alkalmára miniszteri szakbiztosnak nevezték ki. A zeneakadémiában most a magyar zene sajátosságait adja elő.

Káldy Gyula mint zeneszerző is élénk tevékenységet fejtett ki. Önálló művei közül fölemlítenők: a «*Zuávok*» című 3 felvonásos víg opera, mely 1868-ban Aradon került bemutatásra s később a fővárosban 25-nél több előadást ért; továbbá a «*Te Deum laudamus*» férfikarra orgonakísérettel s 4 trombitára irt műve, melyet 1891-ben Valéria királykisasszony eljegyzése alkalmával adtak elő. A férfi- és vegyeskarra irt szerzeményeiből fölemlítést érdemelnek: a «*16 kurucz dal*», «*Márciusban*», «*Vándordal*», «*Tavaszbredése*», «*Karácsony*», «*Távrolról üdvözlés*» címűek stb. Zenét a következő színművekhez szerzett: *Katona József* «*Lucea széke*», *Szigligeti Ede* «*Istenhegyi székeléy*», *Tóth Kál-*

mán «*Dobó Katicza*», *Benedek József* «*Szegedi kupecz*», *Szigeti József* «*Széchy Mária*», *Haray Viktor* «*Székeléy támad*», *Lukácsy Sándor* «*Zsidó honvéd*», *Szépfi Ludvík* «*Amerikai*», *Szegfi Mór* «*Senki leánya*», *Molière* «*Urhatnám polgár*», *Feuillet Oktáv* «*Erdő szépe*», *Dóczy Lajos* «*Utolsó szerelem*», *Eckmann* «*Két Rantzau*» című színművéhez. Egazd munkásságát még számos férfi- és vegyeskarra irt dalai egészítik ki; különös fölemlítést érdemel újabb kiadott négy becses műve, nevezetesen: «*A régi magyar zene kincsei*» (I—II. füzet zongorára négykézre) című kiadványa, mely *Bihari*, *La-votta*, *Csermák*, az öreg *Boka András* és *Rozsávölgyi* legszebb műveit tartalmazza; «*Kurucz dalok*» *Thököly* és *Rákóczi* korából (1892); «*A régi magyar harci dalok és verbunkosok*» és «*Az 1848—49-iki szabadságharcz dalai és indulói*». E művekben mintegy 105 olyan dal van, melyek eddigelé nyomtatásban nem jelentek meg s a magyar zenének két letűnt századát — 1662-től 1861-ig — tüntetik elénk. Ez a négy utóbbi mű *Káldy* munkásságának legsajátabb terméke, sőt gyöngye is. Ezekben ő a régi magyar zene kincseinek egy részét találta meg s adta vissza nemzetének. Kiadványainak gazdag kínesei tárából nem rég felolvasásokat is tartott a tud. akadé-mia termeiben a néprajzi és a történelmi társulat gyűlésein, zenei mutatványok kíséretében. Három év óta körúratok tett hazánkban, hol ezeket ismertette, s mindenütt nagy lelkesedéssel fogadták a magyar zene vándor apostolát. Eddig 180 ily hangversenyt tartott hazánkban 130 városában és helységében.

A Szigligeti és Paulay Ede örökét, a nemzeti színház igazgatói állását, gr. *Festetich Andor* foglalta el a héten, mint véglegesen kinevezett igazgató, miután ez állás teendőit ideiglenes minőségben Paulay halála óta már szintén ő végezte. A nemzeti színháznál e kinevezés alkalmával szintén szakítani látszottak a hagyományokkal, a mennyiben eddigelő rendszerint a rendezői székbe kerültek ki az igazgatók.

Festetich Andor gróf, noha rendező nem volt, a színpadon töltötte rövid pályájának java részét, s ha mint színész nem aratott is zajos sikereket, de a színpadi élet titkaiba avatott ember, s így ő is sok tapasztalattal foglalja el díszes állását, melyre őt a szerény titkári állásból a kormány kinevezte, és a melyen a művészi személyzet osztatlan bizalommal fogadta.

Az alig 38 éves fiatal igazgató 1857. nov. 26-án született a Pest megyei Haraszti községben. Szülei voltak: *Tolnai gróf Festetich Bennó* és *Földváry Róza*, kik közül már csak az utóbbi él. Mindkettő igen jó hangzású név a magyar művészet történetében. A fiatal *Andor* középiskoláit a budapesti kath. állami főgimnáziumban végezte s az érettségi vizsgálat letévése után előbb az egyetemre iratkozott be, hol bölcseleti, irodalomtörténeti, nyelvészeti és eszhetikai előadásokat hallgatott, majd az orsz. színészeti iskola növendéke lett, melynek akkor gr. *Festetich Leó* volt az igazgatója. Paulay és *Szigeti József* tanárainak vezetése alatt elvégezvén a színészeti iskola négy évfolyamát, a kolozsvári nemzeti színházhoz szerződött, hol kivált bonvivánt és szerelmes szerepkörében a közönség és saját elismerésével találkozt. *Jobb* szerepei közé tartozott: *Figaro* («*Figaro házassága*»-ban), *Mercurio* («*Romeo és Júlia*»-ban), *Máti Simi* («*Czifra nyomorúsága*»-ban), *Armand* («*Kamélias hölgye*»-ben), *Carnioli* («*Delila*»-ban), *Barnabás* («*Stomfay-család*»-ban), *Kiskopjai Imre* («*Király házassága*»-ban), stb. A kolozsvári színháznál, hol 1884-ig maradt, nőül vette a szintársulat naiváját, *Dömjén*

Rózsát. A fiatal színész házaspár számos helyütt vendégszerepelt s később a kassai és szegedi színházakhoz szerződött. Innen kerültek 1887-ben a nemzeti színházhoz.

A fiatal színész, ki a színpadon a *Tolnai* nevet viselte, 1889-ben visszavonult a színpadtól de a nemzeti színháznál maradt mint titkár, Paulay igazgató mellett, majd Paulay halálával ugyanott ideiglenesen helyettes igazgató lett. A színpadi és irodalmi munkásságán kívül az irodalom terén is tett kísérleteket. Különbféle lapokba irodalmi tanulmányokat, *Shakspeare* műveiről ismertetések, novellákat és apró rajzokat írogatott. Ezek többnyire a kolozsvári hírlapokban jelentek meg. Írt színdarabokat is.

A nemzeti színháznál két darabja került bemutatásra: «*A kiadó lakás*», 1 felvonásos vígjáték (1888-ban), és az «*Új szomszéd*» 1892-ben. Legújabb darabját, «*A leszámolás*»-t, Paulay Ede kevéssel halála előtt szintén elfogadta, de az már nem került színre. Ezekben kívül több darabot fordított a nemzeti színháznak.

Mint ideiglenes igazgató a nyáron hosszabb külföldi tanulmányutat tett s nevezetesen hosszabb ideig időzött Londonban, hol a *Shakspeare* darabok előadásait tanulmányozta s személyes ismeretséget kötött a jelen kor egyik legnagyobb színésztehetségével: *Irwinggel*.

Végleges kinevezetése folytán neje megváltik a színpadtól, mit a nemzeti színház közönségének soraiban bizonyára sokan fognak sajnálni.

A szerény modoru, szép műveltségű fiatal igazgatóra nehéz föladatak várokoznak. A nemzeti színház igazgatása, különösen a mai időben, nagy tapintatosságot, éles körültekintést és alapos irodalmi avatottságot kíván. A jelen hónappal egy 22 hónapos színházi időszak nyílt meg, mely a rendes színházi évtől nemcsak szokatlan hosszúságával különbözik, hanem főleg azzal, hogy e 22 hónapba belesik az ezredéves ünnepélyek félesztendeje is, mikor az egész ország, sőt a külföld is fokozott érdeklődéssel fogja a nemzeti színház művészi fejlettségét szemlélni és megítélni. *Festetich Andor* gróf igazgatói képességeinek tehát mindjárt az első napokban ki kell a próbatűzést államiok. Törekvés, buzgalom és becsület kitarítás tekintében bizonyára nem lesz nála hiány. Kezdekedik erről eddigi pályája is.

SONETTEK.

I.

A már halállal küzködő beteg,
Midőn mindenki tudja: itt a vég,
Főleszmlé néha egy időre még,
Már elfeledve, hogy mit szenvedett.

«Anyám! te édes, mondd: felkelhetek?
Oh, nézd a nyár miként mosolyg s a lég
Mily illatos; az élet ah mi szép!
Mitől se tarts, ép újra gyermeked.»

Kitárja karját; ámde visszadúl
— Erőtlentül — az ápoló kezembe
S szemére tulvilági fény derül.

Azért, — ha néha vidoran lobog
A láng dalomba' s fény ragyog szemembe':
— Haldokló szívem az, mely földobog!

II.

Ifjúkoromnak édes otthona,
Kiesinyke kert, hol álmadozva jártam;
Gyermekszobám s te hóféhér kis ágyam!
... A lelkem újra visszazáll oda.

E szép idő, mi gyorsan elfolya.
Hazug reményem messze vitt magával;
S mig októlan csapongott annyi vágyam —
Kihűlt a kéz, mely egykor ápolta.

A nagy világ mit nyújtott... élveket?
— S a béke, melynek éltem hajdanában
S a szeretet, — cserében elvesztet! —

Mit ér a pompa, fény s a hír? A szív
Virága hervad az élet zajában...
Egy érzelem a multba visszahív.

Justh Béla.

OTTHON.

Kiesike ház, mint egy madárfészek,
Mégis nekem egy világot ér meg;
Mégis engem csak oda von vágyam,
Ha csüggedek az élet zajában.

Szelídlelkű, hű feleség vár ott;
Szellős kertben illatos virágok;
Ivalakú füllevelek árnya
Ugy intget, mintha régen várna.

Ismerősként zsong a méh körültem,
Zúg a lúgas, melyben sokszor ültem,
Ne menj tovább, folyóvált csak azt mondja
Megrezdülő haragoszöld lombja.

A világban elkerül a béke,
Jobb e kis zug biztos menedéke...
Megfogadom intésedet, lombom!...
Mindenütt jó, hej, de legjobb otthon!

Szini Péter.

POHÁR KÖZÖTT.

Én is tudnék vig czimbora lenni,
Bánatomat borban eltemetni,
S ha megárad lellem szilaj kedve,
Kurjongatni tánczra kerekedve.

Én is tudnék vigadni, örülni,
Rózsaszínű mámorba merülni,
Ha nem lenne lelkemen a bánat,
Mely úgy kínoz, gyötör te utánad.

Czimbalom meg hagedű nótája
Nem hoz derűt lelkem bánatára,
Csak a te bús, halvány arczod látom
Mindenütt e széles nagy világban.

Mulatozó czimborák zajába'
Leborúlok az asztal sarkára
S átsírni a vig muzsika-hangon
A te fájó zokogásod hallom...

Bán Aladár.

AZ ELSŐ MAGYAR VASÚT.

A magyar vasútak történetének nevezetes évfordulója előtt állunk. Ezelőtt hatvan évvel ígatták a magyar törvényhozás először törvénykönyvbe a magyar vasúti politikának azóta nagyjában változatlanul maradt elveit. Az 1836-ik évi 25-ik törvényeikk megvalósította a nemzet azon régezzel kívánalmait, hogy ipara, kereskedelme fejlesztésére a nyugati előrehaladott népek példája követésével gyors közlekedési eszközöket teremtsen. A nevezett, közlekedésügyünkben valóban alapvető jelentőségű törvény első szakasza hét első pontjában azokról a kiépítendő vasútvonalokról szól, melyek Pestről az ország különböző határpontjaiig volnának vezetendők, a 8-ik pont Béctől a magyar tengerpartig, a 9-ik Béctől Magyarországon át Krakkóig, a 10-ik Nagy-Szombatból Kassára, a 11-ik Kassától Krakkóba, a 12-ik Miskolcztól az orosz határig, a 13-ik Sziszekttől a magyar tengerpartig engedélyezendő vasútvonalokról szól, a vállalkozók által meghatározandó vitelbér mellett.

Az osztrák éjszakai pálya, a Ferdinánd-vasút kiépítése adta meg az első okot az 1836-diki törvény alkotására. Akkor még Európa nagyobb államaiban is jórészt csak loerőre berendezett vasútak szolgálták a közlekedést. Az oceánon túl 1831-ben készítették az első lokomotívot s 1826-tól 1832-ig, a Liverpool-Manchesteri vasút megnyitására, Anglia is csak kisebb helyi vonalakat engedélyezett parlamentileg. Franciaországban Thiers 1842-ben terjesztette be a kamarának az első rendszeres vasúti javaslatot, s kevéssel előbb kezdte meg Belgium is vasútépítéseit.

Örök dicsősége marad a magyar törvényhozásnak, hogy megértve a kor intő szavát, nem habozott az első köze állani, kik Európa nagy gazdasági föllandulásának a vasútak felkarolásában rejlő gondolatát magokévé téve, azt testté változtatni igyekeztek. De ha most hatvan évre visszatekintünk: mennyi küzdelem és félreértés, mily nagy anyagi és szellemi erőfeszítés s minden akadályokon diadalmaszkodó elszánt akarat példáit látjuk az első magyar vasútak megalapítása történetében, melynek legfényesebb lapján a nagy magyar hazafi, gr. *Széchenyi István* dicső neve ragyog.

Mikor a magyar hazafiak legjobbjai közül némelyek, kikben szikrát fogott e hazafias eszme, először kerestek föl pénzembereket, hogy az első magyar vasút építésének elvállalására bírják, maga *Rothschild* és *Zichy Károly* gróf sem hevültek nagyon az eszméért. Magyarország elmaradt ország volt, melynek jövőjében senki sem bízott. Csak *Széchenyi* lángszava és erős hite tudta felbátorítani Sinát, a genialis finánczembert, hogy Győrég hajlandónak mutatkozzék kiépíteni a vasutat. De oly föltételek mellett ígérkezett csak ezt tenni, melyek világosan mutatják, hogy előtte is csak másodrendű üzleti célnak tetszett a magyarországi vasút.

Myrbach Károly és *Ullmann Mór* igazgatása alatt megalakult magyarországi központi vasúttársaság csakhamar szemben találta magát *Sina* és a bécs-győri társaság mindent eltipranni akaró versenyzésével, mely hosszas húzás-halogatás után és az 1842. évben legfelső helyről intézett felszólításra csak annyit jelentett ki, hogy az állam biztosítása nélkül a vállalat-hoz hozzá sem foghat, annál kevésbbé akkor, ha a Duna balpartján építendő vasútra is engedély adatik.

Ullmann terve ugyanis az volt, hogy *Rothschild* éjszakai vasútjának Gänserndorftól a magyar határszélig való meghosszabbításával, *Pozsony*ból a Duna balpartján Vácig, innen *Pestre* és *Debreczen*be vezesse a vasutat, és pedig *Pesttől* *Debreczenig* csak loerővel. Ámde hogy ez megtörténhessék, első föltétel volt, hogy ő felsége fölkérésék, hogy a morva-galicziai *Rothschild*-vasutat a magyar határig engedje vezetni, a mire nézve *Pozsony* megye kérvényben szólította föl a rendeket.

Ezzel szemben *Sina* báró *Bécs*ből *Bruck*nak, *Pozsony*nak, *Győr*nek ígérte vezetni a vasutat, egészen *Pestig* és nagobbbrészt gőzerővel. Csak-hogy mig a *Rothschild-Ullmann* csoport nem kívánta hátráltatni Sinát sem a jobbparti vasút kiépítésében, addig *Sina* egyenesen kikötötte, hogy ne engedessék meg *Rothschild*nak vasútja kiágaztatása *Pozsony* felé.

Világos ebből, hogy mindkét vállalat tulajdonképp a Bécs és *Pozsony* közötti jövedelmezőbb vonalra számított, mely alkalmas lett volna arra, hogy *Rothschild* pangó éjszakai vasútját fölségélje, de nem arra, hogy *Sina* fölvesse veszedelmes versenytársával a versenyt a maga hosszabb vasútjával, főleg ha a *Pozsony*-ból tovább építés nem tétetik is *Ullmann*ak kö-

telességévé. Mert ettől tartott épen *Széchenyi*, tekintve, hogy pusztá ígéretnél egyebet egyik fél sem ajánlott, s biztosítékrol szó sem volt.

Széchenyi előre látta, hogy bár az országgyűlés túlnyomó része s a kormány az ő terve mellett volt hangolva, utasításai a követeket annyira kötötték, hogy döntés esetében akarva nem akarva a balparti, azaz a pest-debrecezeni vasút mellett kellett állást foglalniok, mig a jobboldali vasút mellett csak a Dunától jobbra eső megyék fognak maradni. Azért, hogy a ki-fejlendő vitában elensúlyozza a pest-debrecezeni vasutat s megnyerje magának a tiszai és Duna-balparti megyéket, fölvetette a Felső-Magyarországot s a Bánától *Pesttel* összekötő, ugynevezett br. *Vécsey*-féle csatorna eszméjét. Ez irányban informálta *Sina* bárót is, hogy szinleg a *Tiszát* a Dunával összekötő vállalat élére álljon s egy emlékiratban fejtette ki a tervet a követek előtt is.

*Sina*nak e tervhez való hozzájárulását kijelentő nyilatkozata csakugyan hat új szavazatot nyert meg a már biztosított 17-hez *Széchenyi*ék javára, de ugyanannyit vagy még többet idegenített el annak a merev hangsúlyozása, hogy *Sina* a csatorna elkészítését a balparti vasút nem engedélyezésétől tette függővé. Mindkét részről erősen folyt a kapacitálás, mig végre az 1839. deczemberi kerületi ülésen *Ullmann* és *Sztáray* győztek *Sinán*, bár ez utóbbi mellett oly férfiak foglaltak állást, mint *Deák*, *Klauzál*, *Bezerédy*, *Andrássy*, szemben *Szluhával*, *Szentkirályival*, kinek mint *Pestvármegye* követének megyéje, *Ullmann* által unszolva, utolsó perczben adott utasítást a balparti vonal támogatására.

Ugy de *Széchenyi*ék az országos gyűlésben még mindig remélték a kerületi táblán esett esorbát kiköszörülni. Még az sem riasztotta vissza őket, hogy *Pest* város deputációval akart a balparti vasút érdekében a királyhoz és országgyűléshez fordulni. Keserűen írta a nagy magyar erre előzve *Sinához*, hogy ez volt hát a hála az ő (*Sina*) 40,000 frt ajándékáért s oly alacsony kamat mellett adott több milliónyi kölcsöneért.

Szerencsére ugy *Pest* városa, mint az országgyűlés hosszabb fontolgatás után közvetítő álláspontot vélt megtalálni a vasút kérdésében. *Pest* város tanácsa 1840 január 11-iki végzésében, melyet *Pozsony* vármegye felszólítására hozott, annak a véleményének adott kifejezést, hogy mindkét vasútnak különböző érdeke van, a kettő egymásba ütközés nélkül fennállhat s a mint a balparti vasút felett a jobbparti elsőségleg nem bírhat, ugy a jelenleg később tervezett jobbparti, a balpartinak azonnal elkezdendő építésében legkisebb gátul sem szolgálhat.

Viszont az országgyűlés február 27-én tartott ülésében 30 vármegye 17 ellen akkép nyilatkozott, hogy pártatlanság ugyan a *Pozsony* memorandum, de úgy, hogy csak akkor legyen szabad az osztrák vonal építéséhez kezdeni, ha a *Pest* és *Pozsony* közti vonal teljesen kész lesz.

Válóságos *Kolumbus* tojása volt ez a megoldás, mely egyelőre véget vetett a már szenvedélyessé válással fenyegető vitáknak. *Széchenyi* böles mérséklettel nyugodott bele a megmáshatatlanság s csakhamar új tét keresett magának az izgatásra a sopron-varasdi vasútban s a *Kossuth* által annyi hévvel védelmezett *fiumei* vasút kérdésében. Tudjuk, az utóbbi tárgyban e két nagy ember közt kifejtett meglehetősen ingerült levélváltásból, mily személyes okok játszottak közre itt, hogy *Széchenyi* ingadozásával a 42 megye által pártolt *fiumei* vasút ügyét megbuktassa, a feliratot a főrendek tábláján késleltető módosításával. Később, a döblingi téboly-

dából Tasner Antalhoz intézett, rettentő önvád-
dal írt leveleiben beismerte Széchenyi, hogy a
fiumei vasút egyike volt a legokosabb terveknek,
melyeket kidolgoztak.

1847 augusztus 16-án a soproni vasút Szé-
chenyinek sok álmatlan éje után végre megnyit-
tatott. Már augusztus 2-ikán egy próbavonat
tette meg az útát legjobban sikerrel, nagy öröme
Széchenyinek, ki legsajátabb művét adta át ez-
zel a közforgalomnak.

A pest-szolnoki vasút ugyanazon év szeptem-

előzékenyen beültette a vagonba, e szavakat in-
tézte hozzá:

— Jöjjön Rothschild báró, hogy ha a levegőbe
repülünk, ön is velünk repüljön.

Nyilván azt hitte a főherceg, hogy már a
mennysországra sem lehet államkölesön nélkül
eljutni, mert az első magyar vasút csakugyan
fordulópontot jelentett Magyarország hitelgaz-
daságában. A nagy művelődési és pénzügyi föl-
adat, melyet a közlekedésnek gyökeres ujja-
remlése vetett föl a vasútüggyel kapcsolatban,

fontosságra nézve övék az elsőség. Legsűrűbb
és leggyűlöletlenebb tömegekben a négyes Koj-
szu mellékein élnek, de szórányosan átterjed-
nek a Kúr völgyébe is.

Az avaroknak évszázadokon át tatár nemze-
tiségű uralkodói voltak; az utolsó tatár uralko-
dó családot Shamyrt irtotta ki. Az avar név
sok kísérlet után még ma is megfektésre vár.
Tatárnyelven az avar szó állítólag *háborgót, rab-
lót* jelent; avarul is hasonló értelműnek mondják;
de vannak, a kik sanskrit s ismét mások, a kik
perzsa eredetűnek állítják. A nép származásá-
ról az avarok közt szelvényben az a hagyomány

DAGESZTÁNI AVAR FÉRFI.

A ZIZIANOV GRÚZ HERCEGI CSALÁD TAGJAI GRÓF ZICHY JENŐ KÖRÜL.

LESZINKÁT TÁNCZÓ GRÚZ NŐK.
KÉPEK GRÓF ZICHY JENŐ KAUKÁZUSI ÚTÁZÁSÁBÓL. —

ber havában történt megnyitása meghozta Szé-
chenyinek régi álmai megvalósulását is. A nagy
magyar csupa öröm volt e napon. Az ünnepélyes
megnyitáson ott volt István főherceg, Bathhány
szeptemvir, Keglevich gróf kinstárnok, gr. Ká-
rolyi Lajos főispán s a nem rég elhalt Vay Mik-
lós báró kormánybiztos, kire akkor csinálták azt
a rossz éleztet, hogy ő az a «vaj», mely nélkül
Magyarországot nem lehet kormányozni. De je-
len volt maga a fő finanszírozó, Rothschild is, er-
ősen dörzsölve állt s árfolyamdífferenciákon
töprekedve. István főherceg, mikor meglátta,

mint mindenütt, nálunk is távol állt még a meg-
oldástól. A vasútnak kevesebb mint egy század
alatt átalakították a művelt világ képét, s hatvan
év folyamában a régi Magyarországból modern,
rohamosan fejlődő államot teremtettek. V. S.

A CSERKESZEKRŐL ÉS AVAROKRÓL. II.

Az avarok a cserkesz törzsektől délkeletre,
Dagesztánban laknak, melynek lakossága közt
mind számra (körülbelül 600 ezer lélek), mind

DAGESZTÁNI AVAR FÉRFI.

Eredeti fényképek után.

van elterjedve, hogy ők egy idegen néptől ered-
tek, mely egy lázadás miatt távoli hazáját el-
hagyván, egy nagy folyamon átkelt s aztán ide
költözött. Hogy az avaroknak éjszak felől kel-
lett mai földjükre benyomulniok, onnan követ-
keztethető, mert régi, erősített fővárosuk, *Tanis*,
Hunsachtól éjszakra, vagyis Dagesztán éjszaki
részén fekszik, de ma csak falu. Talán össze-
tartozhattak valaha azokkal a származata avarok-
kal, a kik egykor Németországba is be-beütöt-
tek. Legvalószínűbbnek látszik, hogy ural-altaji
származásúak s a népvándorlás idejében tolat-
tak ide valahonnan keletről. Történeti adatok
azt mondják, hogy az avarok a VI. század kö-

zepe tájáig mint *hunok* az Azovi-tenger mellé-
kein, az alánok szomszédságában laktak s a
hunokkal szintén rokon törzsi bolgárokkal,
szabirokkal és kazárokkal együtt ők voltak urai
a Kaukázus éjszaki alján terülő nagy síkság-
nak, míg a X. században a törökök (tatárok,
türániak, turkesztániak) hatalma alá nem ke-

hadjáratokkal és rablókalandokkal a Kaukázus
déli tartományait egészen a Fekete-tengerig.
Maga Shamyrt is avar volt.

Az avarok nyelvéről igen keveset tudott
Erckert följegyezni; csupán arról nyert meg-
bizhatóbb értesítést, hogy voltaképen nyelvjárásai
alig vannak és hogy a hangzölleszkedés oly

mi idegenre nézve igen nehéz kiejtésűvé teszi
az avar nyelvét. A leszgiek nyelvén igen érzik
az avar nyelv hatása, úgy hogy a nyugati lesz-
giek a tiszta avart is elég könnyen megértik.

Az avarok főbb törzsei, melyek azonban
nyelvre nézve alig különböznek egymástól, a
következők: a *kaszikumikok*, vagy *ldokok*, dar-

DAGESZTÁNI AVAR NŐ.

SHAMYRT ÉS KÉT FIA.

DAGESZTÁNI AVAR NŐ.

OROSZ NŐI VISELET (bojár öltözet).

DAGESZTÁNI HEGYI ZSIDÓNŐK.

OROSZ NŐI VISELET.

KÉPEK GRÓF ZICHY JENŐ KAUKÁZUSI ÚTÁZÁSÁBÓL. — Eredeti fényképek után.

rültek valamennyien; *hun* nevű törzsük ma is
van Hunsachtban és vidékén.

Az avarokat fejük alkata és arcuk szabása
a leggyűlötebb népek mutatja Dagesztán
összes lakosai közt. Különösen szembetünőnek
találta rajtuk *Erckert* az ural-altaji fajjelleg
Hunsacht környékén, hol sok fejmérték eszkö-
zölt. Mindenha igen sokat zaklatták az avarok

nagy mértékben ki van benne fejlődve, hogy
például az igék ragozásánál a harmadik sze-
mélyre vonatkozó ragban még az is kifejeződik
a hangzók magas, vagy mély fokozata által,
vajjon az illető személy jelen van-e, vagy sem,
közel van-e a beszélőhöz, vagy távol, jobbra
van-e, vagy balra. A mássalhangzókra nézve
azt jegyzi meg, hogy sok köztük a torokhang, a

ginok vagy dargóiak, kik Dagesztán közepe táján
laknak, az *andi* törzsek az előbbiektől nyugatra,
és a *dido* törzsek az andiktól délre.

Az avarok földjén van Dagesztán mai fővá-
rosa, *Temir-khan-Sura*, melyet kitünő országot
köt össze úgy a tengerparttal, mint a hegyvidék
több részével, nevezetesen Vladikavkással is. Ez
utakat már az orosz kormány építtette a het-

venes években katonáival s igen föllendítette általuk a közlekedést. A legtöbb vidéken azonban még ma is csak kezdetleges utak, vagy csupán gyalog és lóháton járható ösvények találhatók.

Az elég sűrűn épült helységek részint kő, részint faházakból állanak, melyek közt azonban már európai szabású csinos nagy házak is láthatók kivált a téresebb és mélyebb fekvésű völgyekben, melyek fölött sok helyt szép erdőségek, köröttük pedig jól művelt földek és nagy gyümölcsösök díszlenek.

A legnagyobb részt mohamedán, sok helyütt azonban zsidó vallású avar nép egészben véve elég szép emberfaj; némely törzs ellenben, így nevezetesen a jó nagy számú andi törzs egészen zsidó típusú s még az is a legrútabb fajtából. Legszebb nők a karata törzsnél, Raesabuda havasi helység közelében, a fekete Koiszu völgyében láthatók. Szintén sok szép nő van a Derbentől erre felé elszórtan mindenütt található hegyi zsidók közt, kik azonban nem mind vérszerinti zsidók. A hegyi zsidónok közül lapunk jelen száma is bemutat kettőt eredeti fényképek után készült rajzokban. Az avar nők szeretik a gazdag öltözetet; különösen sokat adnak sajtáságot alakú, *csokló* nevű fejdíszekre, mely a fejköré csavart széles vörös szalagból áll. Különböztetendően kék inget, a fölött csinos selyem besmítet, bő kék selyem bugyogót és szattyán cipőt viselnek. A derekukat gazdag fém-öv szorítja, mely alól bő szoknya fut le egész a földig. Egyszerűbb nők virágos kendővel kötik be a fejüket. A női rendszert pénz veszik, s ezért csaknem cselédszámban tartják. A nők végzik a legtöbb házi és mezei munkát. A többnejűség itt is ritkaság. A helységek utcáin csak akkor láthatni nőket, a mikor egy meghatározott időben asszonyok, lányok vízért mennek a kútra. Érdekes különösség, hogy az avar nép gyermeke 6—7 éves koráig szopik.

Az alvidéki avar igen kitűnő lovas; maga és lova egyaránt bámulatosan kitartó. E mellett igen jó gazda és jómódú; míg a magasabb hegyvidékek lakossága nagy részt földhöz ragadt szegény. A buzgó, sőt vakbuzgó vallásosság általános. Nincs helység templom nélkül. Iskola is majdnem mindenütt van, de csak a Koránt tanítják bennök, meg az arab olvasást és írást.

Jellemet tekintve az avar igen komoly, szemlélődő természetű; barátságos, de nem igen közlekedő; polgári, vagy katonai kötelességeit nagy lelkiismeretességgel és pontossággal teljesíti. Itt is általánosan feltűnő a szülők és idősebbek iránti nagy tisztelet, melyet csak a mekkai zarándokok megbecsülése múl felül. Az a jámbor, a ki már Mekktől megjárta, külön zarándokruhát visel és mindenütt mindenütt elsőbbséget élvez másoknál. A milyen harezias volt ez a nép régebben, ma olyan békés; nyugodtan beleléte magát az orosz uralom alatti állapotba; csak akkor forrongott, mikor a hatvanas években hirt jött, hogy mindenkinek be kell adni a fegyvereit, melyeket még ma is annyira szeret, hogy később volna megválni feleségétől s gyermekeitől, mint fegyvereitől. Az orosz kormány aztán csakugyan meg is kimélte ettől a megbírhatalan lemondástól. Fegyvereiket kívül legjobban ragaszkodnak földjeikhez, melyek kivált a hegyes vidékeken rendkívül apró darabok; épen azért egy talpalatnyi földért is nagy civakodások és pörök támadnak a szomszédok közt.

Máskülönböztetendően élnek egymással az egy helységbeliek. Bizonyos örökben összegyűlnek valamely téren, legtöbbször a templom előtt, hol a papjuk (molláh) fölolvassa nekik az újságokat s beszélget velök a világban történő eseményekről.

Dal, táncz nem igen kedvelt előttük. Inkább a kalandos történeteket s meséket szeretik hallgatni.

OROSZ NŐI NEMZETI VISELET.

Európa népei között alig van még egy, a mely annyira szeretné és keresné a fényűzést, a pompát, a feltűnőt, mint az orosz nők.

Az előkelő és gazdag nők a legújabb párisi divat szerint öltözködnek, sőt azt felülmúlni is igyekeznek; ragyogó ékszerekkel, gazdag briliántjaikkal pompáznak és szeretnek pávaszárnyon minden alkalommal.

KUBÁCSI FÉRFI.

A parasztnok ugyanazt teszik a maguk tehetősége és módja szerint. Náluk a divatot a ríkió élénk (főképp a piros és kék) színek, az ékszereket az üvegyöngyök és pántlikák pótolják.

Dicséretre méltó azonban az orosz nőknél, hogy a változó divat-öltözetek mellett mind maig megőrizték a régi nemzeti viseletet is és előforduló alkalommal, nemzeti ünnepeken, estélyeken, színpadon, sőt a közéletben is szívesen felveszik és büszkén viselik a régi nemzeti öltözetet.

A gazdag úri nők ilyenkor pompás *bojárnó öltözetben* jelennek meg, a mely dűsan van ékítve keleti gyöngyökkel (gyöngyös fej- és nyakkéssel) és drága prémekkel.

A nagy-orosz nemzeti *nép-viselet* főkéssége a piros és kék fejtővel kivarrott és Volga melléki csipkével díszített ingváll, ugyanolyan kötény és kivarrott szegélyű piros, vagy kék szoknya (jupka). Fejüket üvegyöngyvel díszített kék, vagy piros bársony *párta* szolgál. A nyakon és mellen 5—6 sor (piros, kék, sárga, zöld, fehér, rózsaszínű) üvegyöngy ragyog, melyet hátul ugyanannyi szál mindenféle színű s derékig lefelé pántlika tart össze.

Mindkettő igen szép, festői viselet, szép meg fényképen is, bár ez a színpompát nem tudja visszatükröztetni.

Az igazság kedvéért azt is eláruljuk, hogy a két orosz női képen csak az öltözet igazi orosz; az érdekes bojár costume-ös egy lengyel származású oroszországi színésznőt ábrázol, a népviseletben pedig egy magyar menyecske pompázik az ő Szent-Pétervárról most kapott „kosztyüm”-jében, a mely egészen olyan, mint a minőt a néhány évvel ezelőtől nálunk járt orosz dalárság primadonnája (Szlavjanszki Nadija) a színpadon viselt volt. A fényképeket, melyek után rajzaink készültek, a gr. Zichy Jenő expedíciójának tagjai adták át lapunknak.

Az orosz női viseletnek érdekes példáit láthatni jelen számunknak azon kaukázusi képein is, a melyek — a helyszínén való eredeti fölvételek után — georgiai alakokat, jeleneket ábrázolnak s a melyek egyikén a *lesz-ginka* nevű nemzeti, különösen a dagesztáni leszgeknel szokásos táncz előadása is látható. Szemanúi voltak e táncznak kaukázusi utazóink is, kik közül a képen könnyen föl lehet ismerni Wosinszky Mórt és Szádeczky Lajost az előtérben, s Bálint Gábort, ki a jobb oldali háttérben áll. Ez utazók azt vallják, hogy a leszginka sokban hasonlít a mi csárdásunkhoz; de mindenestre nagyon különbözik is tőle, ha egyébben nem, abban, hogy a csárdás okvetlenül páros táncz, míg a leszginkát, mint képünkön is kivehető, egyenként is tánczolgatják meg nők is. Szintén érdekes viseleteket tüntet föl az a másik képen, a melyen a *Zizianov* grúz hercegei családának gr. Zichy Jenő látogatása alkalmára összegyűlt s különféle polgári és katonai ruhában megjelent tagjai szemlélhetők. Erre a képre vonatkozik a lapunk 33. számának 535. lapján levő leírás.

HATÁRIGAZÍTÁS A HAVASON.

Eddig úgyszólván évenként fordultak elő kisebb-nagyobb határvillongások a hazánk erdélyi részei és Románia közt elterülő havasonon, a melyek köztérképben ismételve rendezetn kellett hol itt, hol ott a kétséges határvonalakat.

Egy munkatársunk, ki maga is részt vett egy ilyen határrendezésben, ottani élményeit a következőkben írja le:

Elindultunk a kászoni fűdőről szekéren az u. n. Lóbérez havas felé, útunkba ejtve a répat borviz-forrást is, mely három sudar fenyő tövében bugyog föl s onnan ontja kitűnő savanyúvizét. A táj e részen kaszálókkal, fenyves erdőkkel váltakozik, egész a „Mihález” hegyig, melynek nyugati oldalán százados fenyűket vagdaltak le stratégiai szempontból. E mellett van az Uz patak és az uzi vám regényes sűrűjével; a víz tele van pisztránggal, s látjuk is a székely halászt, a mint hosszú karóval kis haló-jába ugratja a fürge halakat.

A kanyargós, rémségesen köves úton 3 és fél óra alatt megérkeztünk a Lóbérezre, hol akkoriban a hadi szállás volt. Itt szénagyón meghálva, másnap délben cselünk felé a Zsiros havas aljába indultunk. A Lóbérezről már csak lóháton, vagy gyalog lehetett tovább utazni. Az idő a sötét, szinte borzadályt keltő hegyeket még komorabbakká festette, gomolygós felhők küldve nyakunkba; nem tudtuk, nem a felhők tetejére érkeztünk-e nem sokára! — És csakugyan másfél óra múlva a Nemere-hegy gerincére érve, Háromszékmege felől nagy kiterjedésű hosszú felhők fölé értünk, melyeken csak néhol kandi-kált át az erdős hegyvidék.

Már esteledett és még csak fél uton voltunk, a teherbördök, lovak, sőt a magunkkal hozott vadászutyak is ünni kezdtek az állapotot, farkukat lábuk közé vonva, keserves esohalást vittek véghez. Végre a Zsiros-hegyre értünk, hol az út már könnyebb, mivel nagyrészt legeről-köböl áll az egész hegy.

Mindjárt ott leszünk, — szólt az egyik vezető, meglátva a ködös felhőn túl kibukkanó keresztetű utat. S csakugyan nemsokára megérkeztünk a Keekes havas aljába s a gyönyörű látvány újra felüdített bennünket. Itt már a rengeteg fenyvesek alatt vidám képű fejszések sűrűgtek, hogy éjjeli szállást csináljanak számunkra.

Itt aztán illatos fenyőágyakból készült sátrak alatt úgy a hogy kipihentük az új fűradalmait s másnap reggel visszamentünk a Nemere éjszaki oldalra alá, a hol az egyik határkövet leállítottuk. Ezt a jelenetet mutatja egyik képünk, a másik pedig a határjelzőt a Nemere tetején.

A határvonalok megállapítása természetesen nem ment valami hamar, mert előbb még valamennyi összeszedhető öreg papot, erdőirt és pástort kihallgatott a bizottság, hogy mit tudnak a régi határ állásáról? Azután a vallomásokat és a határ mostani állását mindenféle régi és új térképpel vetették egybe, mígnem végre aztán a határt csakugyan kitzíthették.

Mikorekképen végbement a határigazítás, útra megindultunk lefelé a meredek köves úton; hűsleges kísérrökné szegődött az eső, a mely majd az egész úton verte kis karavánunkat. Ezt a lejövetelt ábrázolja egyik képünk. Elöl lovagol a közöhadserégbeli műszaki kapitány, utána a főispán, alispán, hátrább a szolgabírák, azután pedig a küldöttség és kíséret tagjai.

Roppant fáradsággal, sőt némi veszéllyel jár az ilyenféle kirándulás, de azért a ki a természet szépségeiben gyönyörködni tud, teljesen kárpótolva éreheti magát minden kiállott fűradalomért.

FRANCZIAORSZÁG ÚJABBKORI TÖRTÉNETÉBŐL.

IV.

A politikai láthatár.

A legitimisták mozgólódásai, a királypártiak titkos cselészövényei felbátorították a cselekvésre a köztársaság azon pártjait is, kik elégedetlenül látták kezeikből kisiklani a hatalmat az 1830-iki alkotmányválság idejében. Az általános izgatottság jóformán csak alkalomra várt, hogy szét pattantsa a végletekig feszített húrokat. Nagy

és fenyegető demonstrációkká alakult a szabadelvű nézeteiről ismert Lamarque tábornok temetése 1832 jun. 5-én. Roppant tömeg tödült a gyászkocsi nyomába, mely a holttestet vidékre szállította, izgató beszédek hangzottak szerte s a gyász színe összevegyült a tricolorral. „Éljen a köztársaság! Le Lajos Fülöppel! Le a Bourbonokkal!” kiáltások hangzottak s Exelmans tábornokot a néptömeg inzultálta. Az előnyomuló katonasággal jól szervezett felkelők szálltak szembe, kik kirabolták a fegyveres boltokat s mindenféle torlaszokat emeltek.

Estére kelve azonban a zavargást sikerült elfojtani, s a felkelők a Saint-Merry kolostor tájára vonultak vissza. A király a zavarok első hírére elhagyta Neuillyt, s a királyné is követte őt Párisba. 5-ikén este és 6-ikán Lajos Fülöp megemlélt a táborát s végigjárta azon helyeket, hol a harez a leghevesebb volt. Üdvözlő kiáltások fogadták, s mikor valaki vigyázatra intette, így felelt: „Jó pánczélem van; öt fiam.” Még egy maroknyi fölkelő azonban tartotta magát; a harez két napig tartott és sok vitéz köztársaságnak került életébe. Különös, hogy ugyanazon pillanatban, melyben a köztársaság elszánt hívei küzdöttek a Saint-Merry kolostornál, a Vendéeban néhány legitimista védte magát utolsó csepp vérig, hogy ajkán V. Henrik nevével lehelje ki lelkét.

Szították a radikálisok rendbontó törekvéseit az újságok is, melyeknek több nem elégedtek meg szokásos terjesztésével, hanem megkezdtek az utcán való árulását. A bíróság lefegyverezte látta magát a sajtószabadság ez újabb térfoglalása előtt. Rodde, a „Bon Sens” (Józan ész) című újság szerkesztője, munkásöltönyben, sikkában maga állt ki a Place de la Bourse-ra, fölingerelve a hatóság tilalmától, és sajátkezűleg kezdte ott nyomtatványait osztogatni, azzal a szilárd eltökéltséggel, hogy ha a rendőrség ebben meg kísérel akadályozni, erőszak-erőszakkal felel. „Vigyázzanak, — tette hozzá, — én a törvény alapján állok, és jogom van a francziák bátorságára hivatkozni, jogom van lázadásra bujtani; ez esetben, ha valaha, ez lesz a legszentebb kötelesség.”

Először Lyonban folyt vér a forradalmi izgatások miatt. Mazzintól és az olasz carbonariktól felbujtva, a lyoni munkások könnyen váltak fogékonyakká a Párisból lerándult Garnier-Pagés és társai izgató forradalmi beszédeire. Ép egy pör foglalkoztatta a közvéleményt, melyet néhány demagóg ellen indítottak, s a tárgyalás megnyitására napja a zavargásoknak is kezdetét jelentette. „Nem kellene a szuronyok!” kiáltották a munkások, mikor a katonaságot megérkezni látták. Az elnök a tárgyalást ápril 9-ére halasztotta; e napon már kora reggel munkáscsoportok vonultak fel Lyon utcáin s a Saint-Jean tért mind a négy sarkán torlaszok emelését kezdték meg. Lajos Fülöp és miniszterei ellen kifakadásokkal telt proklamációkkal árasztották el a népet. A katonaság támadott, a nép visszaverte. Öt napon át dúlt a polgárharez Lyon utcáin s a példát követte Vienne, Châlons, Grenoble, Marseille, Lunville is. A hamis áltatásokkal és koholt hírekkel telt forradalmi proklamációk mind a köztársaság XLII-ik évéről voltak keltező. De a mozgalom még sem vezetett eredményre; a rend emberei győztek, s ekkor kitűnt, hogy a fölkelők sorai közt a halottak, foglyok és kórházban ápolat sebesülteknek alig volt tizedrésze lyoni munkás, ellenben hat idegen esett egy lyonira.

A lyoni sikertelen fölkelés híre Párisban a szegény és harag visszhangját keltette. Ápril 13-án esti 5 órakor itt is kitört a zavargás. Torlaszok emelkedtek hihetetlen gyorsasággal, s a fölkelők több tiszet megölték. A katonaságot Bugeaud tábornok vezényelte, kit egy éjjeli őrszemle alkalmával Thiers miniszter is elkísért. Egy kis csapat élén haladtak mindenütt a házak mentén, s csak az ablakokban felgyújtott világosságok irányozták lépteiket. Egyszerre egy pinceablakból felhangzott lövés halálosan megsebezte a miniszterium egy ifjú tisztviselőjét, ki Thiersnek hozott üzenetet, egy kapitányt pedig megölt. Tovább mentek, de a sötétben új áldozatokra leselkedett orozva a halál, s az elesetteknek hiába kutatták gyilkosait.

Harag és bosszú forrt a katonák szívében. Mihelyt pirkadt a hajnal, új támadást intéztek a fölkelőkre. Egy utcában a katonák hordágyon szállították el megsebesült kapitányukat. Ekkor egy házból, mely előtt elhaladtak, több lövés tör-

tént s ezek egyike megölte a kapitányt. A katonák örült dühvel törték be a kaput, emeletről-emelre hatoltak, erővel bementek minden szobába s kardra hányták, a kit csak elől-hátul találtak. E vad mészárlás szerezte meg Bugeaudnak a „transnonain-utcai mészáros” nevet, de egyszersmind véget vetett a további ellenállásnak.

Nem sokára még komolyabb veszély is fenyegette a király életét. Napok óta rebesgették egy, a királyi családot fenyegető merénylet előkészülését s már hét összeesküvést fedeztek föl, mikor 1835 július 28-ára nagy katonai szemle tüzetett ki. Alig érkezett a király és kísérete a Temple-térre, Lajos Fülöp, midőn egy lova nyakára lehajolt, hogy egy kórvényt átvegyen, lövés hallott. Rögtön fölegyenesedett: „Joinville, ez nekem szól, — mondá legközelebb álló fiához, — menjünk! — De már ekkor egész sereg halott és haldokló környezte, köztük Mortier marsall, Lachasse de Véricny tábornok s számos nő és katona. Az orleansi herceg megsebesült, Broglie hercegnek egy golyó nyakravalójába hatolt, borzadály és a király megmenekülése feletti öröm kiáltásai folytak össze, míg a kan-czellári hivatalban, hol a királyné és a hercegnők időztek, iszonyú volt a megdöbbenés. Még nem tudták az áldozatok számát.

Ugyanezokor a Temple boulevard 50-ik számu háza harmadik emeletről egy ember igyekezett az ablakból ledobott kötélen menekülni, kit a robbanás szintén megsebesített. Könnyen letartóztatták. Elkobozták a pokolgépet is, mely 25 összetett puskacsőből állt, egyszerre süttve el. Szerencsére a szerkezt gyarlósága következtében nem mindenik cső sült el.

Azt is hamar megtudták, hogy a merénylet tettese egy Fieschi nevű, már többször büntetett korszaki, kit három párisi munkás bujtott fel a szörnyű tette. Mindegyiket letartóztattak, kihallgatva és elítélve, 1836 február 23-án átadták a földi igazságszolgáltatásnak.

De alig szenvedték el a büntetésüket, már újabb merénylet kísérlet meg Lajos Fülöp király élete ellen egy Alibaud nevű ifjú katonaviselt egyén, ki részt vett a júliusi forradalomban is. Utána meg hatszor követte el gyilkossági kísérletet a király és fia ellen, a nélkül, hogy Lajos Fülöp nyugalmát elvesztette volna, sőt nehéz volt tőle még a halálos ítéletek megerősítését is kinyerni.

Új aggodalmak forrásául szolgált a dinasztia néve okt. 30-án Bonaparte Napoleon Lajos herceg (a későbbi III. Napoleon) megérkezése Strassburgba. Eggedül Vaudrey ezredes s egy ügyének előre megnyert őrnagy segítségével fölkereste a negyedik tüzérezred kaszárnyáját, hol: „Éljen a császár!” kiáltásokkal fogadták. Nem volt ily szerencsés egy másik kaszárnya katonaságával tett kísérletében. A herceget és hivataltartóztatták. Azonban a király nem akart tulságos szigor tanúsítani a kalandor ifjú herceget iránt, s visszaadta neki szabadságot azon feltétlen alatt, hogy Amerikába vitorlázik s látát sohasem teszi többé francia földre. Híveit törvényeszkél állították, de az esküdtek mindegyikét fölmentették. A második köztársaság története, mely Strassburgnál végződött, Strassburgnál vette kezdetét is.

A Guizot-kormány állását is megrendítette az a törvényjavaslat, melyet a kamarához Lajos Fülöp leánya, az új belga állam királynéja és Nemours herceg állami javadalmazása érdekében nyújtott be. Ez ügyek legkevesebb sem voltak népszerűek a francia törvényhozás előtt. A király magánvagyonát ugyan túlbecsülték, s az se volt egészen igaz, a mit Lajos Fülöp kapzsi pénzvágyáról szerettek emlegetni, de tény, hogy

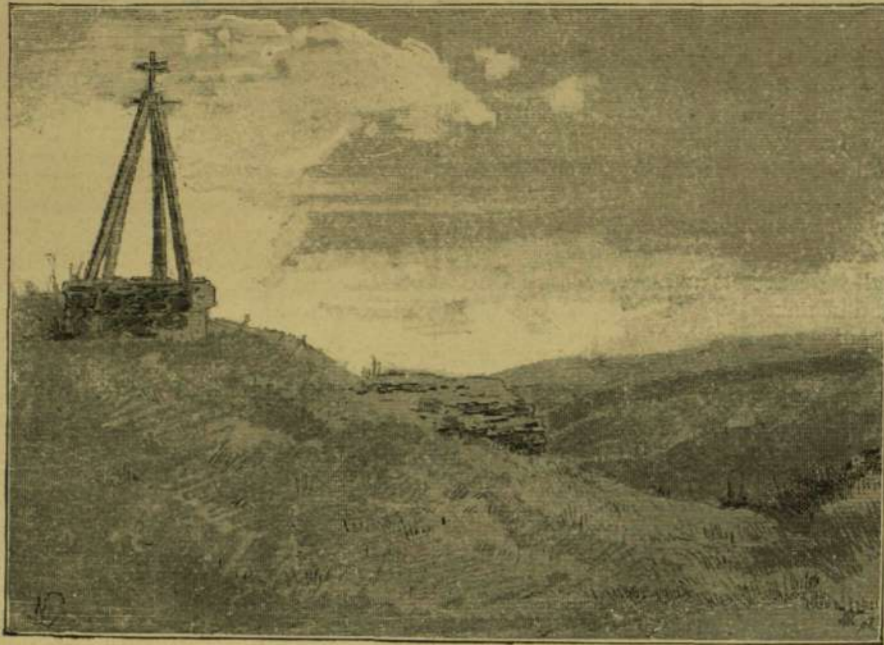
FIESCHI MERÉNYLETE.

a király, okulva a múlt viszontagságain, aggodott gyermekei jövője felett. E javadalmazás ügye Guizot népszerűségét teljesen aláásta, s át kellett hogy engedje Molénak.

A királyság nimbusza meg volt már törve, s ha ebben még kételkedhet valaki, úgy teljesen kijózanítható azok a tárgyalások, melyeket Franciaország Anglia kormányával I. Napoleon hamvainak hazaszállítása iránt indított meg. Palmerstonnak a diplomáciai úton tett megkeresésre szívélyes szavakban adott választ Remusat belügyminiszter bejelentve a kamarának, hozzátette, hogy Napoleon sírja és dicsősége senkimást nem illet, mint hazáját. „Az 1830-iki monarchia — ugymond — egyedüli és jogos örököse mindazon emlékeknek, melyekre Franciaország büszke. Ennek a monarchiának, mely először egyesítette és békítette ki a francia forradalom minden erejét és minden törekvését, jut az a feladat, hogy habozás nélkül szobrot emeljen nemzeti hősenek.”

Csakhogy Napoleonnal együtt a napoleoni eszme is megtért újra Franciaország szívébe. A száműzött Lajos Napoleon herceg, dacára Lajos Fülöp iránti halálja nyílt bevallásának, már hónapok óta nem szűnt meg azon munkálni titokban, hogy az éjszaki megyék ezredinek tisztjeit a maga részére megnyerje. Együttal megvásárolta ügyének a „Commerce” című lapot. Végre 1840 aug. 6-án egy kis angol gőzös Vimereux-nél, Boulogne mellett újra Franciaország partjaira tette Napoleon Lajost, ki e szavakkal ült hajóra néhány hívével a Themzén: „Franciaországba megyünk, ott hatalmas és hű barátokat fogunk találni. Egyetlen nehézség, melyen győzedelmeskednünk kell, Boulognenál vár reánk; ha azt legyőztük, sikerünk biztos. Számos segélyesapat vár és ha úgy támogatnak, a mint ígérték, a mily igaz, hogy nap sít felettünk, pár nap alatt Párisban leszünk s a történelem föl fogja jegyezni, hogy egy maroknyi ily vitéz néppel hajtottam végre ezt a nagy és dicső feladatot.”

Három hive várta csak a parton Napoleont, köztük egy ifjú tisz, Aladenise, a 42-dik ezredből. Boulogne volt az első vakmerő kísérlet tárgya. Aladenise hadnagy megelőzte az összeküldött s bejelentette az összegyűlt katonáknak Lajos Fülöp trónvesztését, s hogy Párisba kell menniök a császárság helyreállítására. „Éljen a császár!” kiáltották a meglepett katonák. De több tisz ott termett s egyikök, Col-

HATÁRJEL A NEMERE TETŐN.

Puygellier, kirántva kardját, az összeesküvők elé állott: «Lajos herceg ide, Lajos herceg oda, én ebben összeesküvést látok. Ki kell irtani a kaszányát!» A katonák elösiettek, de ekkor a kifejtett küzdelemben a herceg kezében tartott pisztolyból egy katonát nyakan ért a golyó. Az e miatt támadt zavarban az összeesküvők elváltak, s fellármázva a lakosságot, a fegyvertár felé tartottak. De az elősiető nemzetőrség közeledtére futásnak erve, a készen álló gőzösvétek be magokat. Itt is üldözőbe véve azonban, a kis csapat nem menekülhetett és alig mentette meg életét.

Lajos Fülöp még most sem érezte magát indítatva Napoleon Lajos ellen szigorúbb rendszabályokhoz nyulni. A herceg, a párisi törvényszék elé állítatva, élethossziglani börtönrre ítéltetett. Ham erőbe huzolták, honnan csak hat év múlva menekült, hogy később a sors csodás kedvezéséből egy napon, mint III. Napoleon üljön Franciaország trónjára.

EGYVELEG.

* A dohányfogyasztás Franciaországban. Az elmúlt pénzügyi évben a francziák 366.539.875 frank 45 centime ára dohányt, szivart, burnót fogyasztottak el. A dohány- és szivarfogyasztás emelkedett, a burnófogyasztás ellenben 20%-kal csökkent.

* A házi szemétnak elégetés útján való értékesítésére nézve tesznek kísérleteket ez év eleje óta Párisban, követvén e részben London, Brüsszel, Berlin, Hamburg és más nagyvárosok példáját és rendszerét. Az első kísérletek, melyeket a faburkolatgyárban végeztek, azt mutatták, hogy a párisi szemét épen úgy magától éghető, mint a londoni, s ezért január 1-étől mostanig sem volt szükség a kemenczében egy kilogramnyi gyűjto anyagra. A kemenczében uralkodó hőség 3-400 fok közt ingadozik, s a füstje oly ritka és világos, hogy észrevehetőleg nem tisztátalanítja a levegőt, pedig 160 métermagasnyi szemétnak el 24 óránként. A megmaradó salak, korom és hamu 14-25 százalékra megy. A hamu olyan jó trágyának, hogy tonáját (10 métermagas) körülbelül 7 frankért tudják eladni. A szemét ilyen elégetése tehát nemcsak egészségi, hanem gazdasági tekintetben is hasznos. Csak az a kérdés, hogy ez az eljárás nem lesz-e drágább, mint az eddig szokásos szemétkihordatás, a miért a város közméternként 2 frank 20 centimeot fizetett a jelen évig. Így a múlt 1894. évben 995.000 köbméternyi volt Páris házi szeméte, a melynek elhordatásáért 2.165.000 frankot fizetett a város.

* A napsugarak erejéről azt állítják, hogy 30 négyzetláb területre eső sugarak ereje egy lőerővel egyenlő. A lőerő tudvalevőleg minden másodperczen képes egy kilogrammot egy méternyire fölemelni. Az összes napfény ehhez képest óriási, csaknem megmérhetetlen. Ha lehetséges volna a földtől a napig, tehát mintegy 20 millió mérföld

A MAGYAR BIZOTTSÁG LEJÖVETELE A ZSIROS HAVASRÓL.

magasságban, egy 3600 méter átmérőjű jégoszlopot létesíteni s a nap összes melegét arra irányozni, az óriási oszlop egy másodperc alatt vízzé lenne, s csak 7 másodperc volna szükséges, hogy e vízből meg gőzzé alakuljon át.

* Községek elnevezése. Pennsylvániában van egy «Aitch» nevű község. Ezt a furcsa nevet úgy nyerte, hogy alapítása idején az őt legazdagabb farmer mindenike a maga nevével akarta az új községet elnevezni, végén abban állapodtak meg, hogy neveik kezdőbetűiből állítsák össze a nevet. Ezek a nevek voltak: Anderson, Isenberg, Taylor, Crum és Henderson.

* Rettenetes szárazság uralkodik Új-Dél-Wales ausztráliai államban. Február óta nem esett eső az egész országban.

KÉT ELHUNYT TUDÓS.

Gneist Rudolf.

1816—1895.

A német tudományos világ elvesztette egy oly kitünőségét, kinek hírneve messze túlhaladt nemzete körén s az egész művelt világban elismert tekintély volt. A július 22-én Berlinben elhunyt Gneist Rudolf ez a férfi. Kitünő volt mint jogász és mint államférfi egyaránt; ő volt, a ki az angol alkotmányt kortársai közül talán legalaposabban ismerte s ezen alkotmány alapján a jogtudományt határozottabb alakot és mélyebb tartalmat tudott adni, de a ki e mellett nemcsak szobatudós volt, hanem a jogélet és alkotmányos érület kívánalmainak a gyakorlati világban is képes volt teljes érvényt szerezni.

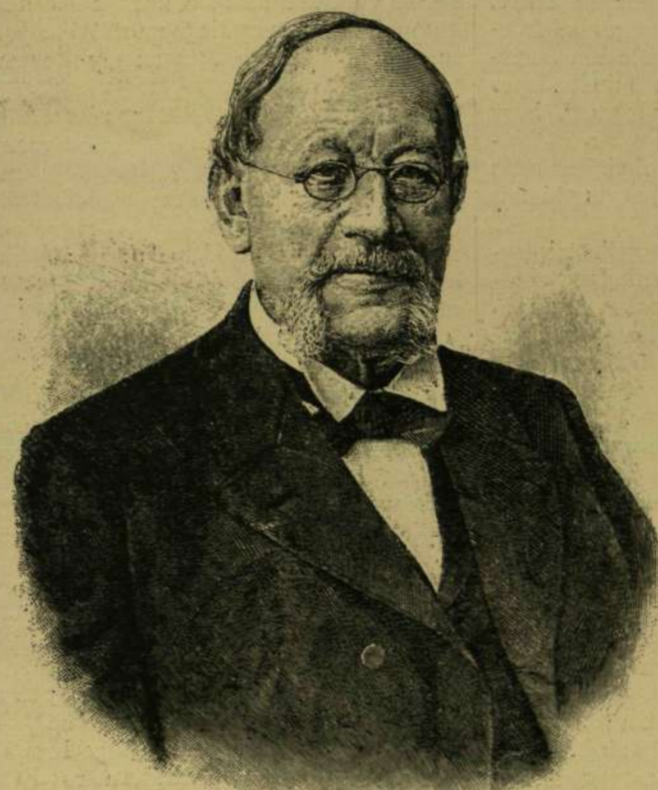
Gneist jogász-családból származott. Atyja törvényszéki tanácsos volt. 1816-ban aug. 13-án született Berlinben (s így csaknem megérte 79-ik születési napját) és ugyanott a nagyhirű egyetemen tanult, különösen Savignytól a történeti jogi felfogást sajátította el. Egyetemi tanulmányainak befejezése után csakhamar, 23 éves korában magántanár lett az egyetemen, e mellett azonban a törvényszéknél is működött gyakorlatilag. 1844-ben rendkívüli s 1858-ban

zeti liberális párt tagja volt. Nem egy összeütközés alkalmával őt tekintették az ellenzék egyik vezérének, s mindenkor kiváló tekintélynek örvendett, bár soha sem ragaszkodott szigorúan a pártfegyverhez.

Legnagyobb hatása azonban kétségkívül a tudományos téren volt. Úttörő és csodálatos szorgalommal készült műveit az angol alkotmányjogról és közigazgatásról, különösen pedig a «Selfgovernment»-ról (önkormányzat) s községi közigazgatásról még magában Angliában is mintaserüeknek tartják, s Poroszországban nyíltan elismerik, hogy a Poroszországban 70-es években főképp azon munkák után való-sítatott meg. Az államtudományok művelésénél Stein Lőrincz elveit fogadta el, azon lényeges különbséggel, hogy az erkölcsi elemet a társadalmival kölcsönhatásában mindenkor igyekezett érvényesíteni. Egyik nevezetes műve «Der Rechtsstaat», «Jogi állam» címen magyarul is megjelent Takács Lajos fordításában, 1875-ben.

A közjogon kívül nagy tevékenységet fejtett ki a felvilágosodás s előhaladás érdekében minden más téren. 1867-ben az ügyvédség szabadsága, 1874-ben az esküdtszékek hatáskörének tágítása, 1869-ben a polgári házasság és a népiskola államosítása érdekében buzgólkodott. Még mint 76 éves öreg is élénken s gyűjtő hatással szólalt fel az új porosz népközlési törvény ellen. Egyesületekben is nagyon tevékeny részt

ként elnöke is volt. 1856-ban meghívás folytán a müncheni egyetem tanára lett; de erős porosz érzelmei és főleg a miatt, hogy Ausztria németországi állása ellen nyíltan izgatott, II. Miksa bajor királynál, ki előbb nagy pártfogója volt, kegyvesztetté lett; ezért 1861-ben oda hagyta München-t és ismét a bonni egyetem tanára lett. Itt már a következő évben képviselővé választották a porosz országgyűlésre. Egymás után három ízben volt Magdeburg képviselője, mindig a szabadelvű iránynak levén híve. Képviselői állásáról 1880-ban lemondott s ezzel 32 éven át folytatott politikai pályáját önként bezárta. Lemondása után egészen tudományának élte, melynek irodalmát addig is számos munkájával gyarapította. 1875 óta a berlini állami levéltárigazgatója volt. 1876-ban ugyanott a tudományos akadémia tagja, majd titkos főtanácsos lett. Mint képviselő, egy ideig a legnagyobb ellenzék hívével ostromolta Bismarck kormányát; de később az 1864-ki és 1866-ki események sikerei egészen meghódították a vaskanczellár részére, s az elsők egyike lett, a kik Bismarckot azontúl buzgón támogatták. 1866-tól kezdve közelebbi személyes viszonyba is jutott Bismarckkal, a ki iránta való bizalmát főleg azzal tanúsította, hogy Poroszország 1850—1870 közti történetének menél alaposab megírhatása végett külön engedélyt adott neki a külügyi kormány levéltárában való búvárkodásra. Es

GNEIST RUDOLF.

SYBEL HENRIK.

rendes tanárrá lett. A gyakorlati jogi működésel már az 50-es évek elején szakított, nem akarván az akkor Poroszországban uralkodó reactio szolgálatába állani. Csak 1875-ben tért vissza a gyakorlati ténre, kezdetben mint főköz-igazgatási bírósági tanácsos, majd 1884 óta mint a porosz államtanács tagja.

Mint jogtanár a római jogról, büntetőjogról, büntetőjogi eljárásról, közjogról s államtudományokról tartott előadásokat s oly nagyirű tanár volt, hogy, mint 1888-ban ötvenéves tudori jubileuma alkalmával kiszámították, 40.000-nél több hallgatója volt, — köztük a jelenlegi német császár, ki azonban nem volt egyetemi hallgató, — s a Németország közéletében szereplő egyének legnagyobb része. Előadásait, melyeket előkelő modor és élénkség jellemezett, idegenek is szívesen hallgatták, sőt ritka eset volt, midőn vendégként nők nem jelentek meg a híres tanár óráján. Mint népszerű tudományos előadó is ismert volt, s ilyenmő dolgozatai nagy számmal jelentek meg.

Politikai szereplése már 1848-ban kezdődött. Ekkor ugyan még nem juthatott be a porosz parlamentbe, de irodalmilag s politikai gyűléseken nagy tevékenységet fejtett ki. 1859-ben a porosz képviselőház tagjává választották s ezt az állását mind végig megtartotta. A birodalmi tanácsnak 1867-től 1884-ig volt tagja, a mérsékelt szabadelvűekhez tartozott s egy ideig a nem-

vett. Több mint húsz éven át választották meg folytonosan évenként a német jogászgyűlés elnökévé s 1867 óta ő volt elnöke a munkások érdekében alakult s egész Németországra ki terjedő központi egyesületnek. Önzetlen működése aközügyekért mocsoktalan magánjellemmel párosulva nagygyá emelték őt életében s oly tiszteltté, hogy jóformán sosem voltak ellenségei.

Sybel Henrik.

1817—1895.

A német történetírást nem könnyen pótolható vesztés érte Sybel Henrik letűntével, ki aug. 1-sején hunyt el Marburgban, s haláláig nagy tehetséggel, lelkesedéssel és fényes sikerrel munkálkodott kivált nemzete múltjának földé-ítésén.

Sybel Henrik Düsseldorfban született 1817-ben s így 78 évet élt. A berlini egyetemen jogi tudományokat hallgatott, de egyik tanára, a hírneves történetudós Ranke buzdítására egészen a történelem tanulmányozására adta magát s már 24 éves korában a történelem magántanára lett a bonni egyetemen, hol utóbb mint rendes tanár folytatta működését egy darabig. Majd a marburgi egyetemre hívták meg, hol csakhamar oly nagy tekintélyre emelkedett, hogy az egyetem őt küldte képviselőül a kurhesszeni rendi gyűlésbe, melynek koron-

Sybel fáradszónak buzgósággal és lelkiismeretességgel búvárkodott úgy itt, mint a német történelem más forrás-helyein. A történetírást illetőleg Ranke szintelen tárgyilagosságával ellentétben azt az elvet vallotta, hogy «a történetírónak szenvedélyvel és tárgya iránti személyes érdeklődéssel kell írnia. Tisztelnie kell úgy a maga, mint a más nemzetét és az egyéni szabadságot.»

Igen sok, előbb ismeretlen forrást és adatot dolgozott föl s nem egy hagyományos történelmi legendát halomra döntött. Nagyobb művei, melyek nevét világszerte híressé tették: «A német királyság keletkezése», «Az 1790—1800 közti forradalmi korszak története», mely negyedik kiadásában (1878) az eredeti három kötetből már 5 köteté nőtt; továbbá fő műve: «A német császárságnak I. Vilmos általi megalapítása», melyet már 72 éves korában kezdett meg kiadni 1889-ben s melyből eddig hét kötet jelent meg. Különösen jeles részei e nagy munkának azok, a melyekben Bismarcknak Schleswig-Holstein megszerzésére vonatkozó politikáját fejtegeti, I. Vilmos császárt mesterileg jellemzi, a politikai és katonai tévedéseket bírálja és a porosz ellenzék álláspontját méltatja. Ezekon kívül sok, Németország történetére vonatkozó forrásmunkát adott ki, részint egy maga, részint hírneves munkatársakkal szövetség-keze. E kiadványai közt kiváló becsű a «Monu-

A MAGYAR- ÉS OLÁHORSZÁGI BIZOTTSÁG TALÁLKOZÁSA A NEMERE TÖVÉBEN. HATÁRIGAZGATÁS A SZÉKELY HAVASOKON. — Nagy Lázár rajza.

Lord Albert pillanatnyi fényképe.
HIRLAPÍRÓK A «FREIA» FEDÉLZETÉN.

menta Germaniae historica». Szintén becses öröksége az általa alapított történelmi folyóirat («Historische Zeitschrift»).

Holttestét Berlinbe szállították s nagy részvét mellett ott helyezték el örök nyugalomra.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCEGRŐL.

Bécs, 1895. aug. 27.

Bozenből közelebb az a szomorú távirati hír érkezett, hogy ott a gyógyulást kereső Ferencz Ferdinánd főherceg, az osztrák császári és a magyar királyi trón reménybeli örököse, aggasztóan beteges.

Szinte hihetetlenek tetszik ez a szomorú hír főleg azok előtt, kik ezt a délezeg természetű főherceget még kevéssel ezelőtt erje teljességében látták nap-nap után feltűnni rendes kísérelője, Wurmbrand gróf főudvarmester társaságában a bécsi Práterben. Mikor földkörüli utazásából visszaérkezett, oly egészséges színű volt, oly frissnek látszott, mintha csak valami szomszédos vidékre tett volna rövid kirándulást.

Méltán sajnálkozhatunk mi magyarok a főherceg betegeskedésén azért is, mert nemzetünknek őszinte barátját és jóakaróját ismertük benne. Hogy a magyarok iránt mily jóakarattal viselkedett, azt kimutatta a főherceg, a mikor csak alkalma nyílt rá. Így az elmúlt télen Meránban minden szabad idejét magyar tanítója, Deszö theozianiumi magyar tanár társaságában töltötte, mivel lakásán ép úgy, mint a nyilvános sétahelyeken mindig magyarul társalgott s folyton élénk érdeklődést nyilvánított a magyar történelem és irodalom nagyjai iránt.

Midőn nem is olyan rég annyira napirenden volt a bécsi képviselőházban és a botányairól hirhertté vált bécsi városházán a magyarok elleni agyarkodás és áskálódás, sőt egyik német zuglap nyíltan kérkedett az uralkodó család egyik-másik hatalmasabb tagjának állítólagos magyarfalásával, kérdést intézett e sorok írója alkalom adtán az osztrák arisztokrácia egy ismert tagjához, hogy vajjon mi lehet a mi jövendő királyunknak véleménye ez ügyben, mire a főherceg bizalmasa azt felelte, hogy «ő fenségének határozott véleménye, hogy ezt a fenekedést olyannak nézi, mintha az ember a jobb karját azon hiszemből akarná erőnek erejével össze-vissza vagdalni, hogy a balnak használjon».

E sorok írójának alkalma volt bepillantani a főherceg sajátkezűleg írt naplójába, melyet földkörüli utazása alatt vezetett, s melynek eredeti hivatása az volt, hogy csak néhány példányban legyen kinyomtatva s csupán családja tagjai között szétosztva. Valóban meglepő nagy volt az a tudományosság és a határozott irói rátermettségre valló tehetség, mely e naplóból kivágható. Minden legkisebb közreműködés vagy segédkönyvek nélkül nap-nap után vetette papírra tapasztalatait. Meglepő volt az a lelkesültség és lelkiismeretesség, melyvel naplóját vezette, nem egy kifejezése szintekölőleg lendületes volt. Kár, hogy éppen azon személyes természetű részletek, melyek az ő meghatározó fűi szeretetéről, melyvel szülei iránt viselkedtek, tanúsították, hiányoznak a napló azon részéből,

mely sajtó alá került s a nagy közönségnek is hozzáférhetővé lett.

Már a közlötekből is kiviláglik, hogy milyen nagy híve a főherceg az idalomnak és művészetnek. S ebben méltó párja az oly gyászos véget ért Vilmos főhercegnek. Nem volt az osztrák fővárosnak (sajnos, csak az osztráknak!) olyan kiválóbb zenei vagy művészeti eseménye, mely Ferencz Ferdinánd főherceget ne érdekelte volna. A két évvel ezelőtt Bécsben rendezett színművészeti kiállításnak mindennapos vendége volt, s nem egyszer megesett, hogy kivülről alig néhány előkelő család volt a kiállításra látogatónak. Mint katonai igazgató, igen lelkiismeretes volt, s mint mondják, betegségét is túlzott lelkiismeretessége idézte elő.

Ha valami, az az ellenszenv jellemzi legjobban a főherceget, melylyel minden cseremónia iránt viselkedik. Bizonyára az uralkodó családnak még egy tagja sem tette meg, hogy, mint ő, minden kísérelő nélkül látogassa meg egykori tanárát. Mint illetékes forrásból hallottam, rendszerben sem jelentette magát, hanem úgy ment be, mint valami közönséges látogató, helyet foglalt egy székes s szépen megvárta, míg tanára delután szunyókálásából fölébredt. Majd saját kezeivel rakott néhány darab fát a kandallóba, szivarral kínálta meg a ház urát, ki alig tudott álmélkodásból magához térni, s még ő tartotta a tanárt szóval vagy két óra hosszáig az ő ismert kedélyes modorával.

Különböző ez a szeretetre méltó, gondos előzékenységet szüleitől örökölte. Mily nagyon esodálkozott valamennyien, kik a bécsi «Allgemeines Krankenhaus»-ban voltunk, azon a szép téli napon, mikor egyszerre egy udvari kocsit hajtott be s abból Károly Lajos főherceg és neje léptek ki, hogy egy beteg alkalmatosságukat meglátogassák s vigasztaló szavakkal mellett pénzádományyal is segítsenek rajta.

Ferencz Ferdinánd főherceg betegségről folyó újabb hírek érkeznek, de biztat a remény, hogy szívós természete, mely a forró földön minden ragálytól megőrizte, megbirkózik a mostani kórral is. *Láng Menyhért.*

A «FREIA» FEDÉLZETÉN.

A kieli csatorna megnyitásának ünnepélyéről elég bő tudósításokat olvasott a közönség. Mi ezuttal az öt világrészre szóló ünnepélyen jelen volt újságírók közül mutatunk be egy csoportot. A német kormány és a német császár különben nem sok ügyet szoktak vetni a sajtóra, a minek oka főképp az, hogy a németországi hírlapirodalom munkásai nem tartanak össze, husz-huszhozót

egyesületet alakítottak, melyek sose bírhatók arra, hogy bárminő ügyben vállaltva járjanak el. Ebből ered minden gyöngöségük, s az, hogy a társadalomban általában nem tudnak pozíciót elfoglalni.

A kieli ünnepély szolgáltatta az első alkalmat arra, hogy a német hivatalos körök a sajtót megbecsüljék. A német hírlapírók ezt első sorban külföldi kollégáiknak köszönhetik, a kik távoli világrészekből összegyűltek a fényes látványosságok megtekintésére.

Százhatvanöt újságíró volt ott jelen. Öt Amerikából, a többi Európából. Négy napig voltak ők a «Prinz Waldemar» című hajón a német császár vendégei, s onnan nézték a nagyszerű szpektákulum összes részleteit. A hajón három posta-és táviró-hivatal volt, s az ott feladott sürgönyöket és leveleket egy gőzcsónak minden negyedóránban a szárazra vitte. Első nap e hivatalok csak táviratokért tizenkétezer márkát vettek be, e mellett az újságírók urak megittak 160 üveg pezsgőt, 600 krigli sört, 300 üveg vörös és fehér bort. Mikor Hamann külügyminiszteri tanácsos erről a német császárnak referált, ez mosolygva így szólt:

— Ezek a fiúk sokat dolgoznak, de — még többet isznak.

Képzeltető, hogy ez a 165 jökezdű legény milyen zenebőlt csinált a hajón. Volt ott színelőadás (csinálták a francziák és olaszok), bikaviadal (csinálták a spanyolok), egy Ibsen-parodia (színehozták a svédek és norvégek), katonai parádé-parodia (bemutatták a poroszok), magyar nóták (bemutatta az egy magyar újságíró, a ki ott volt), stb.

Kielből az újságírók nagy része, a dán kormány meghívására, Kopenhágába ment, hol a lakosság, mintegy feleletül a kieli nagy napokra, lelkes tüntetésekkel fogadta őket. Az átkelés alkalmával, a «Freia»-n vette fel a mai számunkban levő képet Lord Albert, a «Vasárnapi Ujság»-nak a kieli ünnepélyre utazott munkatársa.

Ott vannak a képen Kranzbuhler, Reimers, Klitscher porosz, Sjöthoff, Schucking kool hollandi, Matthey, Festez párisi hírlapírók, s legelől, a fehér tengerészpipák, barnaruhás ur, Rákosi Viktor, a kieli ünnepélyeken résztvevő magyar hírlapíró, a kit Kopenhágában nagy kitüntetéssel fogadtak.

MILYEN IDŐ LESZ ?

Alig van olyan kérdés, a mely jobban érdekelné a nagyközönséget, mint az, hogy milyen lesz az időjárás? Különösen fontos ez nyáron, midőn nem egyszer a gazdaembernek egész évi reményességét tönkre teszi, vagy legalább sok veszteséggel sújtja a váratlan rosszra fordult időjárás, mitől pedig tán megmenekedhetett volna, ha a bekövetkező időjárását csak nagyjából is sejtí.

Megtörténik, hogy a lekaszált életrenden vagy keresztben kicsirázik a sok esőzés miatt. Vanak a hegyes vidékeken olyan falvak, melyeknek lakói szerencsések, ha két kaszálás közül az egyiket, a szénát vagy a sarjút jó állapotban megnyerik, mert némely esztendőben mindkettőt elviszi, vagy beiszapolja az eső után a hegyekről lerohanó áradat.

A nyaraló és fürdőző közönséget, különösen a turistákat is közérdeklő érdekli, hogy kirándulásaik alkalmával a szép természet élvezését meg ne rontsa a váratlanul bekövetkezett rossz idő.

Sőt maguk a városok lakói is sok felesleges esőernyő- és felsőkabát-hordozástól kímélhetik meg magukat, ha valamelyes ismeretük van a bekövetkező időjárásról.

De hatással van az idő az emberek kedélyére

is; akár hányan igazat adnak a népdalnak, mely azt mondja, hogy «bús az idő, bús vagyok én magam is». A tantermekben nehezebben megy a tanulás, sokkal több a rossz felelet, nagyobb a hiányzóik száma borongós, esős időben.

Ilyen körülmények között becsesnek kell tartanunk mindent, a mi bennünket előre értesít a bekövetkező időjárásról.

Ezek között első helyen kell megemlíteni a központi meteorológiai intézet jelentéseit, melyek jó szolgálatot tehetnek a városokban, hová idejekorán megérkeznek, de a félreessé helyeken, hová csak napok múlva jutnak el a napi lapok hasábjain az egész országra vonatkozó néhány szönyi jóslásai, bizony igen kevés értékűek.

Nem esodálkozhatunk tehát, hogy ezen jelentésekkel nagyon kevésbé barátkozott meg eddig a gazdaközönség. A kis gazdák együgyűbb része sokkal inkább bizik a százesztendősi kalendáriom jóslásaiban, melyek vak tyúk módjára találnak is némelykor. Az értelmesebb gazdák sokan a hold változásaitól várják az idő változását, idézgetvén a latin mondást, mely szerint: «tertia, quarta qualis, tota lunatio talis.»

Szere-száma nincs azon egyéni érzéseknek, melyekből sokan esős időre következtetnek. Ezeknek székhelye igen gyakran a tyúkszem, vagy valami eszdos vagy bennült testrészt, stb. Mint hogy ezen egyéni érzéseknek nemesak a levegő, hanem sok minden egyéb oka lehet, keveset kell adnunk a belőlük vont következtetésekre is.

A tapasztalt gazda, a ki azon töprenkedik, mikor kaszáltassa rétjét, hogy barmainak eleségét az eső el ne mossa, vagy mikorra rendezze a hordást, hogy kázla rakás közben be ne ázzék, szívesen meghallgat minden tanácsot, de — a mint több ízben meggyőződtem róla — igen kevésre becsülí szobája falán azt az árva százesztendősi, a mely elfogulatlanul mutatja neki a felette lévő légnymósbeli változásokat. Pedig ezen változásokkal lényegesen összefügg az idő változása is.

Alig hihető, de mégis igaz, hogy vannak olyan gazdatisztek, a kik haragsznak ezen hasznos százesztendőre, mert az által, hogy rendezetebb gazdaságokban a légnymósbeli jegyzése kötelező, ez is hozzájárul a sok irodai munka szaporításához. Szegény félreismeri légnymósbeli méltatlan helyzete indít arra, hogy elmondja, a mit én tapasztaltam a barometerről, mint időjárást jelző készülékről.

Nyaranta egy zsebóra-formájú aneroid barometert hordok magammal, tulajdonképen azért, hogy vele kirándulásaimnál az egyes helyek viszonyos magasságát meghatározzam, tehát térképen épen olyan pontosan tájékozom magamat függőleges irányban, a minő pontos tájékozást enged az iránytű vízszintes irányban. De ha húzamosabb ideig tartózkodom egy helyen, följegyzem magamnak grafikaiak a légnymósbeli változását, hogy abból az időjárásra következtessék.

Általános tájékozásul elegendő, ha minden 24 órában kétszer, p. o. reggeli és esti 7 órákor figyeljük meg a barometer állását és azt nyelzetekkel bevonalozott papírlapra vivén, megkapjuk azon hullámvonalat, mely a felettünk lévő levegőoszlopnak változását tünteti el. Különböző ha megbarátkoztunk százesztendőnkkel és a bekövetkező idő közelebről érdekel bennünket, napközben is gyakran megtekintjük, gondosan lesűk a barometer minden modulátat.

Példaképen közlöm azon hullámvonalat, mely feljegyzéseim szerint abauj-tornamegyei Pusztafaluban, ez évi július hó 2-től 25-ig lefolyt légnymósbeli változásokat tünteti elő. A kisebb-nagyobb esőket rövidebb, hosszabb függőleges vonalakkal jelöltem meg rajja.

Megtekintvén ezt a rajzot, azonnal föltűnik, hogy az eső mindig a hullámvölgyekben jelenik meg. Majdnem teljes határozottsággal várhatjuk a nagyobb esőt akkor, ha a barometer napokon át következetesen süllyed. Alacsony barometerállásnál, minő p. o. július 6—14. közt volt, a barometer kis esésére is beköszönt az eső. Ha a barometer napokon át emelkedik, általában ha magasán áll, bizvást remélhetjük a jó időt.

Pusztafalu környékén — mint a mellékelt rajzból kitűnik — július hónapnak első nagyobb fele esős volt, csak a hó végén köszöntött be a barometer következetes emelkedésével a jó két hétig tartott szép, nyári idő, melyet én bizva barometeremben, zavartalanul használtam fel kirándulásokra.

A vázolt grafikai jelzési mód mihamar meggyőző bennünket a barometernél azon nagy hasznáról, hogy meglehetősen biztosággal tudunkra adja a következő időjárást. Megboldogult édes atyám kis gazdaságának becses természetét több ízben eső nélkül hordattuk be akkor, midőn a szomszédok nem fogytak ki az eső elleni panaszközből. Nagy volt ezen kis százesztendőnk a becsülete az egyszerű falusi paraszt kepekék előtt. Akárhányzor fölkergettek pity-mallatkor reggeli édes álmomból, hogy édes atyám kívánságára hivatkozván, megtudják, mit mutat az az ördögös kis eszköz.

Erősen meg vagyok győződve, hogy uradalmi gazdatiszteknek egyrészenél azért vesztette el a légnymósbeli időjelző hitelét, mert állását számmal jegyezvén, azt tapasztalják, hogy ugyanazon légnymósból egyszer a legszebb idő van, máskor meg ugyancsak zuhog a zápor; de grafikai jegyzéssel saját tapasztalataik alapján megállapíthatják maguknak az egyes évszakokra azon középönalat, mely alatt esőt várhatnak, mely fölött valószínű a száraz idő; ez által a barometerben a saját területükre vonatkozó, mindig kéznél lévő, elfogulatlan, becses időjelzőre tesznek szert.

Ezen megfigyeléseket nagyon jól kiegészíthetjük a napi lapokból nyerhető, a légnymósbeli az egész kontinens fölött való eloszlására vonatkozó közlésekből. Ez által megudhatjuk, hogy vidékünk saját hullámvonalára az Európa fölött lévő levegőáramlatnak milyen részét képezi.

Egyik napilapunk pályafutásának kezdetén, vagy két évvel ezelőtt, egyideig az első lapon közölte grafikai jelzéssel a levegőnyomás eloszlását Európa fölött. Nagy kár, hogy ezen rajzokat, melyek hivatva volnának a nagy közönséget lassanként hozzá szoktatni a meteorológiai jeleknek saját céljaikra való felhasználására, jelenleg egyetlen magyar napilapban sem találjuk. *Szűdeczky Gyula.*

A MARABU MINT BIRÓ.

Az állatvilág életében gyakran fordulnak elő olyan jelenségek, melyek némileg emberi tevékenységre emlékeztetnek, sőt mintegy megestésült szatirja az ember működésének s a művészetnek nagyon keveset kell hozzá taldania, hogy az állat képe, hogy úgy mondjuk, emberivé változzék át. Csaknem minden állatfészt tudott ily jeleneteket megörökíteni az állatvilágból, melyek még a felnöttek előtt is emberieseknek tündek fel. A híres Landseer, a kutyák és lovak kitűnő ábrázolója, ki egykor lelkesedésében kutyákat az emberi társadalom hasznos tagjainak nevezte el, — kutyá-képeiben valóságos genre-darabokat mutatott be, melyeknek egyes alakjaiban a különféle emberi jellemek hű képeit ismertük fel. Hasonló módon kitűnően sikerült most bemutatott képinél Stacy Marks híres angol festő humor, midőn egy marabut, mint valami tudós bíró-tüntet fel. A marabu furesa állása s e mellett az a csodálatos összhang, mely tollazatának színe s az angol bírák parókás egyenruhája között van, valóban meglepő teszi a hasonlatot s nem nagy erőbe kerül, hogy az előttünk lévő alakban valami szigorú tudományosság kifejezését találjuk fel, bár kétségtelen, hogy a marabunak eszéágában sincs ilyesmit tettetni. A művészetnek joga van, a természet meghamisítása nélkül így jellemezni, s el kell ismernünk, hogy ez az előttünk lévő alakítás valóban jól sikerült.

KERESZTÉNYEK ÜLDÖZÉSE KHINÁBAN.

Időről-időre rémítő hírek érkeznek a khinai birodalomból a keresztények üldözéséről. Lát-szólag minden igaz ok nélkül támadnak a vé-rengések, midőn a fanatizált tömeg nem kiméli az ártatlan nőket és gyermekeket sem, a misszionáriusokat pedig a Khinában különben is szokásos kínzó eszközökkel gyilkolja meg. Egy-két esetben bebizonnyították, hogy az üldözésnek oka vagy legalább ürügye egyes kereszténymisszionáriusok tapintatlan magaviselete volt; mivel azonban a khinai nem türelmetlen ember, hiszen a legkülönfélébb felekezetek szépen megélnak a nagy birodalomban egymás mellett, sőt a kereszt-

A MARABU MINT BIRÓ.

tény khinaiak száma is több millióra rug: világos, hogy nem a vallási rajongás oka az általános ellenszenvnek a kereszténység ellen, annál kevésbbé, mivel a khinairól ismeretes, hogy szelíd, békétűrő s külsőleg feltűnően udvarias nép.

A valódi ok a fajgyűlölet, mely az egyes népeket egymás ellenében örökös versengésre kényszeríti. A khinai pórnépél is állandó a gyűlölet az európai fajjal szemben, melynek képviselőit tudvalóleg «tengerentuli ördögök»-nek szokták nevezni s ezért könnyű egyes embereknek felgyújtani a lappangó gyűlöletet a keresztények ellen, kikre minden lehető dolgot reá-fognak, többek közt azt is, hogy titkos szertartásaiknál khinai vére avagy khinai emberek szeméire van szükségük, a mit a nép szentül hisz.

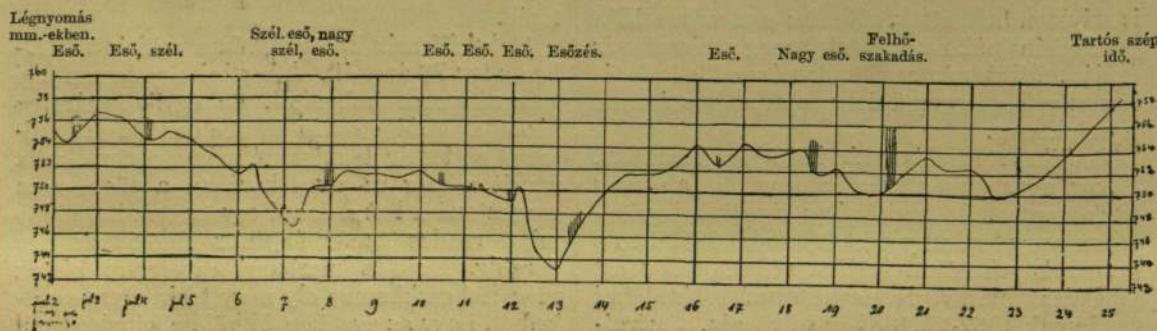
Khinában rengeteg nagy ponyvairodalom van, mely főképp a keresztények elleni igaztással foglalkozik. Ezen termékeket aztán olcsó áron avagy épen ingyen terjesztik a nép közt. Különösen Hunan városában nyomtatják az ily műveket a «disznó-felekezet» ellen, a mint a kereszténységet nevezik. Ilyen mű az 1891-ben kiadott «Teljes képgyűjtemény» című füzet is, melyből most két célszatosan készített képet bemutatunk.

Az első kép az «ördög megverése és a könyvek elégetése» címet viseli. Az ördög a keresztény, kit botokkal ütnek, hogy a gonosz szellemet kiűzzék belőle, míg a balszövegetlen a könyveket égetik meg. Az égetés körül álló khinaiak orruk befogásával jelzik, hogy az ördögök könyve pokoli illatú.

A második kép jelképes s az akarja mutatni, hogy az idegenek (kik bajuszt és szakállt viselnek) hogyan viszik be a disznó alakban feltüntetett kereszténységet Konfuczius templomához, hogy a khinaiak szent helyét megszólják és megszentelentsék. Mindkét kép igen élénk s a khinai művészeti viszonyokhoz képest sokkal tökéletesebb, mint a mi ponyvairodalmi termékeink képei szoktak lenni. Különböző is ez a művet állítólag előkelő társadalmi állású khinai tudósok készítettek, kik azonban csak oly fanatikusok gyűlöletükben, mint a köznép.

A SZENT KAABA-KŐ.

A Kaaba-körül újabban a következő leírást adják: A mahomedán világnak föszentesége egy a mekkai nagy meeset közepén álló kocka alakú, 12 méter hosszú, 10 m. széles és 15 m. magas köépület, melyet a vallási rege szerint Ádám készítetett oltárnak; az özőn víz után, mely helyéről elsodorta, Ábrahám és Izmael vitték vissza s ugyanők szentelték föl Gábor angyal segítségével. Valódi története e kőnek ismeretlen, csak az bizonyos, hogy már Moha-

A LÉGNYMÓSBELI VÁLTOZÁSOK RAJZA PUSZTAFALUBAN 1895. JÚLIUS 2-TŐL 25-IG.

med korában kiváló tiszteltben részesült s 703 óta babonás félelemből semmit sem változtattak rajta a szükséges javításokon kívül. A köépület keleti sarkán 5 láb magasságban van a híres fekete kő (el Hadzsar el Asvád) befalazva s mivel több helyt megrepedt, ezüst pánttal foglalták össze. A követ ásványtani szempontból senki sem vizsgálta meg; látható része körülakú s mintegy 25 cm. átmérőjű.

A hitrege szerint ezt a követ a köépület készítésekor Ádámnak és később Ábrahámnak Gábor angyal az égből hozta el; eredetileg hófehér vala, de az emberek bűnei miatt lassanként feketévé lett. Mohamed futásának 2-ik évétől kezdve kuba jellege van, vagyis ez az a pont, a mely felé a hívó imádkozások fordul. A hadzik szertartása végén a zarándokok a kaaba-követ hétszer kerülik meg, a fekete követ, valamint a másik szintén szentnek tartott déli követ kezükkel megérintik és megcsókolják. E csókoltól a fekete kő közepén már tányéralakú mélyedés van kikopva.

A kaaba kapuját egy évben csak háromszor nyitják ki, egyszer a férfiaknak, másodsor a nőknek s harmadszor a tisztogatás idején. A szentséget évenként új selyemszövettel vonják be, az ozmánok uralma óta fekete brokáttal, melyre Korán-mondások vannak szöve s melyen kétharmad magasságban széles aranyöv húzódik végig. Mohamed már készen találta a kaaba-követ tiszteltetését s csak azért vette föl vallásos szertartásai közé, hogy új tana honfitársai előtt annál népszerűbb legyen.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Vasárnapi Ujság» mai számában «Bácsy Jakab» ezim alatt egy történeti regénynek a közlését kezdjük meg, mely a XVII. századbeli magyar hajdúvilágból veszi tárgyát. Szerzője egyik elsőrendű történetírónk, ki több rendbeli munkával gazdagította már irodalmunkat s mindenkor feltűnt vonzó és tösgyökeres magyaros előadásával, úgy hogy nemcsak mint tudós, hanem mint szépirod. is az első közé tartozik. Szerző levéltári kutatásai közben, a római oratorianusok könyvtárában, a Valicellanában (Cod. msc. H. 29. fol. 46.) egy leírásra akad, mely regényességével azonnal lekötötte a figyelmét. A Neri Szent Fülöp alapította oratorianus congregatio egyik tagjának, P. Spada Virgiliusnak az elbeszélése alapján írta le ebben a Codexben Severanus János egy regényes életű bosnyák leányzónát a viszontagságos történetét. Időközben Raguzában is talált a szerző egyes adatokat, s módjában lévén Bosznia különböző vidékeinek a megismerésére, megszületett a tárgyának lényegét s a kor jellemzését és színterét tekintve teljesen igaz regény. A magyar hajdúk, abosnyák mohamedán úri világ, a ferenczes barátok azonkor állapota változatos csoportosításban következnek az érdekesítő regényben egymás után abban a rendben, a mint azt az elbeszélés folyamata megkívánja. E regény, mely Tury Gyula és Dörre Tivadar művészi kivitelű rajzaival illusztrálva jelenik meg, annyival nagyobb érdeklődésre tarthat számot, mivel — mint említettük, — történeti regény, a mely műfaj nálunk mostanában úgyszólván teljesen el van hanyagolva. «Bácsy Jakab» közlésével nemcsak kedves és mulattató olvasmányt, hanem a török világ történetének egy érdekes részletét is nyújtjuk olvasónknak, mely élénk világot vet az akkori állapotokra.

A szabadságharc dalai és indulói. Káldy Gyula, a régi magyar zene fíradhatatlan és szerencsés kutatója, ismét becses dal- és zenegyűjteménnyel gazdagította irodalmunkat. Ennekhangra, zongorakísérettel átírva kiadta az 1821-től 1861-ig teremt magyar szabadságdalokat és indulókat, összesen 46 dal, 8 induló, melyek közül 34 dal és 1 induló most jelenik meg először. Hístorai érdekűek ezek általában, a szabadságharcból valók (ez a legtöbb) pedig igazi ereklyék. Ez a gyűjtemény is bi-

zonyítja, milyen valódi zenei talentum a magyar, s hogy a dal nem csupán a puszta, erdők és dártdók hangulatában támad, hanem kíséri az országos eseményeket. Az előszóban Káldy elmondja mindenik dal történetét és azok szövegéről is érdekes felvilágosításokat nyújt, például a Kossuth-nótáról.

Valamennyinek átírása és összehangosítása Káldy Gyula munkája. Sok dalt a maga emlekből irt le, a mint gyermekkorában hallotta, de több régebbi keleti éneket kiváló embereknek köszönheti. Így a Martinovics-nótát, továbbá a Széchenyi Istvánról és Wesselényi Miklósról szóló ének dalát Jókai elnevelése után kötözte, a ki mindakét dalt pápai diák korában Vály Ferencz tanártól tanulta, az elsőnek szövegét pedig Gárdonyi Antal nyugalmazott színész mondta el, a ki Petőfivel együtt Jókainak iskolatársa volt. «Jókai — írja Káldy előszavában — a régi magyar dalok valóságos kincsesháza, ritka emlékező tehetsége és jó hallása nem egy szép dalt őrizett meg és oly tisztán el is tudja énekelni, hogy avatott ember könnyen leírhatja.» Káldy kronológus rendben adja a dalokat, melyeket a Martinovics-nóta nyit meg. Majd lengyel és napoleoni indulók következnek, továbbá politikai gúnydalok, az 1848—49-iki dalok, indulók, a «Talpra magyar» első dallamai, továbbá a későbbi idők kesergő dalai, majd meg a Garibaldi-nóták. Káldy ezeket a tavaszkor a történelmi társulat egyik ülésén mutatta be mély, nagy hatással; valamint a vidék nagyobb városában is. Így összegyűjtve becses lesz minden magyar háznál. Ára 8 korona. Az előbb megjelent másik gyűjtemény: «A régi magyar harci dalok»-kal (Bihari, Lavotta, Csermák verbunkosaival) pedig együtt és egyszerre megrendelve 6 frt. (Utóbbinak bolti ára magában 4 frt.) A két vaskos füzet 84 darabot tartalmaz és megrendelhető Káldy Gyulánál Budapesten, Kazinczy-utcz 2. sz.

Magyar népdalok. Egyetemes gyűjtemény. A Kisfaludy-társaság megbízásából és segélyével s a közoktatási minisztérium és a m. tud. Akadémia pártfogásával gyűjtötte, énekre és zongorára feloldozva kiadja Bartalus István. Budapest. IV. kötet, 1894; V. kötet, 1895. — E két újabb kötettel örvedetesen folytatja Bartalus becses gyűjteményét, melyben annyi tösgyökeres dallamot, sőt eredeti népies szöveget is találunk, az érdemes gyűjtő, ki e kötetek kinecsit fíradhatatlan kitartással és buzgóssággal legtöbnyire termőhelyükön szedgette össze, valóban nagy szolgálatot tesz e művével úgy zenei, mint népköltési irodalmunknak. Az egészben hét kötetre terjedő gyűjtemény most közeleg befejezéséhez.

A román kérdéstről épen a brüsszeli interparlamentáris kongresszus idejére Beksis Gusztáv publicisztától terjedelmes tanulmány jelent meg, mely a román igazgatásokhoz nagyon becses adatokat szolgáltat, s megadja a mértékét a román vadakhoz és ferdeítésekhez. A történelemből, a törvényekből, a tényleges állapotokból olvas rá az igaztókra. A jeles mű egyszerre jelent meg magyarul és francziánul és Brüsszelben szétosztották a kongresszus tagjai közt. A franczia kiadás címe: «La Question Roumaine et la lutte des races en Orient.» Kiadta Léon Chailley, 8, rue de Saint Joseph, Páris. Ára 3 és 1/2 frank.

Magyarország az abszolutizmus után. II. József császár rendőrállama új kiadásban. Írta Justus. Ilyen című, 63 lapra terjedő riport jelent meg Budapesten. A riport azt találja, hogy az abszolutizmus karjai közé rohanunk, s hogy az egyházi politikai reformok veszélyeztetik a keresztény társadalmat. Sőténen tál egyoldalul ítélt, s fél a szabadelvűség fejlődésétől.

A komédiánsé, regény, írta Contessa Lara, olaszból fordította Gauss Viktor. Megjelent a Singer és Wolfner-féle Egyetemes Regénytárban. Contessa Lara a modern olasz irodalom egyik ismertebb írónője. «A komédiánsé» regényben az olasz főúri világban játszanak az események, s hősnője egy szép spanyol lány, a cirkszokó szépsége. A piros vászonkötésű kötet ára 50 kr.

Az operaszínház szeptember elsején nyílik meg, s a «Cremonai hegedűs» és a «Csárdás» kerül színre. A személyzet egy eredeti operát tanul be most, Elbert Imre «Tamorá»-ját.

A nyári szünet alatt a színházban berendezték a villamos világítást, s ezentúl az operaszínházat is így világítják. Mikor maga a színház készült, már nem volt új a villamos világítás, de akkor idegenkedtek tőle s az új színházat gázvilágítással látták el. Egy évtized alatt a színház maga tette meg a tapasztalatokat, hogy a villamos világítás sokkal jobb a gáznál. A villamos világítással aug. 30-ikán délután tették meg a próbát, melyre a sajtó képviselőit is meghívták.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az orsz. erdészeti egyesület közgyűlése Besztercebányán. Az orsz. erdészeti egyesület Besztercebányán tartotta az évi közgyűlést augusztus 28—30-ik napjain. A gyűlés érdekes programja és mert Besztercebánya és környéke az erdészek számára sok érdeket nyújt, tömegesen gyűjtötte össze a barátságos városba az erdészeket. A közgyűlést b. Bánffy Dezső nyitotta meg, a további üléseket pedig Bedő Albert államtitkár és elnök vezette.

A gyűlésre utazók Szliácson gyűltek össze, s aug. 28-án reggel érkeztek Besztercebányára. B. Bánffy Dezső véglegesről ment, a hol Kiss Pál zólyomi főispán vendége volt. Ünneplényen fogadták. A közgyűlés aug. 28-ikán d. e. 10 órakor nyílt meg. B. Bánffy elnöki beszédében hangzott, hogy a gyűlésnek keresve sem lehetett volna jobb helyet találni Besztercebányánál, a melynek erdőgazdasági viszonyai a fejlettség magas fokán állanak.

A miniszter ezután különösképpen a kopár területek beültetésének szükségéről szolt. Az erdőtervénynek mint a magyar földmivelő gazdálkodás fejlődését lényegesen elősegítő tényezőnek okszerű alkalmazásával az üdvös haladást az ország számos vidékén tapasztalhatjuk, nevezetesen pedig lényeges javulást mutat a községi állapot s különösen figyelmet érdemlő az is, hogy a községi lakosok és vezetőik tudják és kezdik belátni, mennyire saját anyagi érdeköknek álló hasznos gazdálkodást követnek, ha érdeiket a törvényes kelleknek megfelelő üzemtervek szerint kezelik. A miniszterelnök ezután meleg szavakban szolt az egylet működéséről és végül a közgyűlést megnyitottának jelentette ki.

A megnyitó beszéd után Horváth Sándor főerdőmester felolvasta a múlt évi működéséről szóló jelentést, bejelentve a városok és egyesületek képviselőit, kik a közgyűlésen megjelentek. Ezután az alapok kamatainak hováfordításáról szóló jelentést, továbbá az arra vonatkozó felhatalmazás felolvasása következett, hogy az egyesület 5000 példányban népszerű erdőműveléstani füzetet adjon ki és ingyen osztassa szét. — Bejelentették, hogy a 150 aranygal jutalmazott erdészeti pályamunkát Vadas Jenő selmezbányai akadémiai tanár nyerte el. Elhatározták ezután, hogy a jövő közgyűlést szeptember első felében a fővárosban tartják.

Báró Bánffy miniszterelnök az ülés után küldöttségeket fogadott. Felkeltőkor bankett volt, a melyen az első felköszöntőt br. Bánffy mondta a királynak. Kiss Pál főispán br. Bánfyt köszöntötte fel. Csipkay alispán szintén Bánffyra mondott felköszöntőt. Felköszöntőket mondtak még Bedő Albert államtitkár s b. B. Bánffy délután a hermaneczi papgyárat tekintette meg, s az esti személyvonattal visszautazott Budapestre.

A közgyűlés felolvasásai sok tanulságot nyújtottak. Tomcsányi G. m. kir. erdőigazgató a környékbeli erdők faanyagának szállításáról, Herdina L. Besztercebánya főerdőse a város erdeinek gazdasági viszonyairól tartott előadást. Aug. 29-ikén és 30-ikán kirándulások voltak Hermándra, Zólyom-Brezóra, a hővíz völgybe a Bedő Albertől elnevezett vizgáthoz, a hol a közgyűlés véget ért.

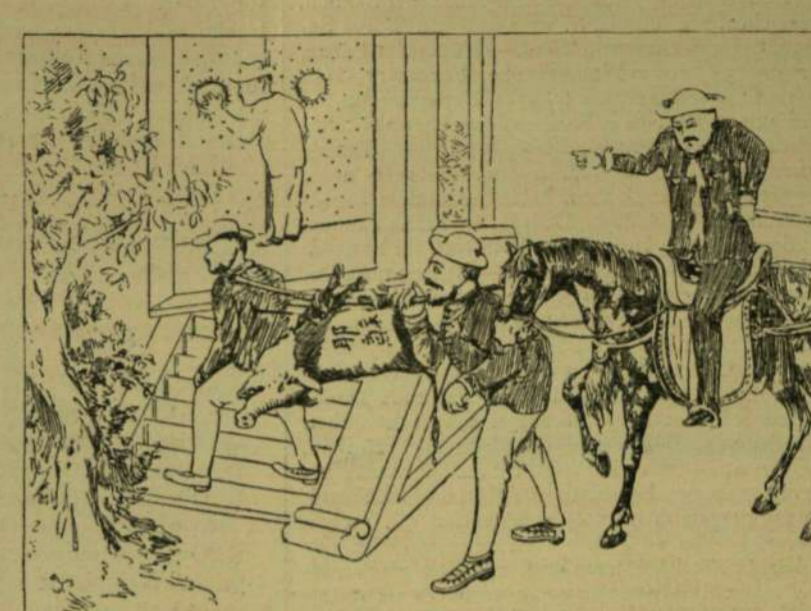
Felolvasások a nemzeti muzeum termében. A nemzeti muzeum nagy termét már közel 25 éve a főrendiház tartja elfoglalva. Ezenkívül a főrendiház még több helyiséget is igénybe vesz a muzeumban, mely pedig elég szűk saját céljaira is. Az új országgház elkészültével, remélhetőleg már másfél év múlva, a főrendiház elköltözhetik ideiglenes helyéről, s ez ismét a muzeum rendelkezésére jut. Szalay Imre, a muzeum igazgatója, már jó előre gondoskodik, hogy a főrendiház a mostani butorzatát, a melyre az új országgházban amugy sincs szükség, a nemzeti muzeumnak átengedje. A muzeum igazgatójának ugyanis az a terve, hogy a nagy terem végre megfelelően rendeltetésének, hogy benne tudományos felolvasásokat tartsanak. A terem különösen alkalmas a felolvasásokra, mert elég tágas, s a karzatokat hólgyek számára lehet fentartani.

MI UJSÁG?

A királyi palota terme. A budai királyi lak termét megnagyobbitották olyanformán, hogy a budavári homlokzatot újra és kiejebb építették. Az építéssel már elkészült s most a belső díszítést végzik. Az aranyozás sokkal dúsabb, mint előbb volt; igen szépek a gipsz-díszítések s az oldalfalak márványozása. A nagy csillárok most villamos világításra vannak berendezve. A munkálatokat, a melyek csaknem százhuszezer forintba kerülnek, ma-

AZ ÖRDÖG MEGVERESE ÉS A KÖNYVEK ELÉGETÉSE.

A KERESZTÉNYSÉG BEHURCOLZÁSA A KONFUCZIUS TEMPLOMÁBA.

KERESZTÉNYELLENES RAJZOK KHINÁBÓL.

gyarországi vállalkozók és munkások végzik. Januárban az udvari estélyeken a természet már használhatják.

A királyné utazása. A királyné Ischlból aug. utolsó napján utazik el, vagyis azon a napon, a mikor a király a csehországi hadgyakorlatokra utazik. A királyné előbb Trieszbe megy és onnan a «Miramare»-yochton Korfuva hajózik, a hol három hetet fog tölteni. Október elsején Gödöllőre érkezik és ott tölti az egész őszi időt. A gyakorlatok befejezése után a király is Gödöllőre utazik. A francia lapoknak az a híre, hogy a királyné Aix les Bainsba utazik és ott majd a király is meglátogatja, nem felel meg a valóságnak.

Ferencz Ferdinánd főherczeg szeptember végéig marad Mendelhofban, s akkor valószínűleg Meránba költözik. A főherczeg a napokban meglátogatja édes atyja, Károly Lajos főherczeg. Ferencz Ferdinánd főherczegnek a dél-tiroli hegyes vidék igen jót tesz, s naponként sétára indul. Barna arczeina is mutatja, hogy a napok legnagyobb részét szabadban tölti.

A milleniumi történeti menet. Vágó Pál festőművésznek a milleniumi ünnepekre tervezett történeti menetét, mely az ezeréves múlt főbb eseményeit elevenítené meg szingardag csoportokban, minden körben nagy rokonszenven fogadták. Annak kivétel a képviselőház milleniumi bizottsága is kívánatosnak mondta ki, s fölvette az ünnepélyek sorozatába. A Nemzeti Szalon, a képzőművészek és műpártolók egyesülete pedig arra vállalkozott, hogy a nagy és szép tervet megvalósítsa, mert a díszmenet terve művészi alkotás, s az ünnepélyek méltóságát emelni fogja. Kivételéhez azonban nem közönséges eszközök s így az egész magyar társadalom lelkesedése, erkölcsi és anyagi támogatása szükséges. Az egyesület végrehajtó bizottságot alakított, mely most körlevelekkel fordul a megyei és városi hatóságokhoz, az egyesületekhez és magánosokhoz, kérve a hathatos támogatást. A főhívás többi közt ezeket mondja:

«Mint az egész nemzetet érdeklő rendkívül díszes felvonulás és később mint festmény is sokszorosítva a történettanítás hatalmas segédeszköz leendő s nemzedékrek nemzedékre fogja ápolni — színi a haszneretét lángát. A fenmaradó korhű jelmezek, fegyverzetek, hangszerek, löszerszámok egy történeti jelmez-muzeum alapját fogják képezni s lehetetlen, hogy ez uton a történelmi festészetre jótékony hatással ne legyen. A történeti felvonulás megvalósítása csak társadalmi úton lehetséges. Óriási anyagi áldozattal csak az egész nemzet lelkesedése alkothatja meg. Az anyagi eszközök java része immár biztosítva van. A magas kormány, a megyék és városok egy része támogatásukat elvben már kimondották. De ez még mindig nem elegendő arra, hogy e nagy mű kivételét biztosíthassa.» Kéri tehát a főhívás a hatóságokat, hogy terjesztsek az ügyet pártolólág az illetékes fórum elé; a díszmenet tervének kivételét minden más eddig szokásos bandérium kérdésének mellőzésével anyagi és erkölcsi támogatásra ajánlján sziveskedjenek, az esetleg utalványozandó összeget az ezredéves történeti felvonulás javára a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetéhez küldjék el, a megye, városi dőlvez ifjait a felvonulásban való részvételre

hívják fel. Minden csoport, minden személy korhű felszerelésének költségére, valamint a díszmenetre nézve felmerülő minden kérdés tekintetében, kimerítő tájékoztatást mindenkor készséggel nyújt a végrehajtó bizottság, mely az elhatározásokat szept. 15-éig kéri közölni vele.

Az új országgház külső munkálatainak nagy részét már befejezték. Most néhány torony vas-délén dolgoznak még. Az állványok egy részét eltávolították, s a pompás, hatalmas épület, melynek párja az egész Duna mentén nincs, impozánsan emelkedik a parton merész kupolájával, hegyes tornyaival. A milleniumra azonban nem lesz kész, de a kupola alatti nagy termét rendbe hozzák május elsejére, hogy az országgyűlés ott tarthassa meg ünnepélyes ülését. Akkorra rendezve lesz környezete is, mely a főváros egyik legszebb terének ígérkezik. Ennek rendezéséhez az ősszel hozzá kezdenek. Ekkor kezdik meg a Lipótváros másik nevezetes épületének, a bazilikának környékét is is rendezni. A templomot végre megszabadítják azoktól a bazár-épületektől, melyek egészen körülveszik, s melyek boltjainak jövedelme a bazilika építési alapját gyarapítja. A budai Mátýás-templom környékének rendezése azonban késik, mert nincs rá pénz.

Lanfranconi műkincese. A szerencsétlen véget ért Lanfranconi Enea pozsonyi mérnök műkincesinek egy tekintélyes részét a közoktatásügyi miniszter, a szakértők kijelölése alapján, megvásároltatta a nemzeti muzeum számára, s utban vannak Budapest felé.

A képtárból, mely a gyűjteménynek legértékesebb része, a történelmi arcképesarnok számára megszerették a Pálffy, Batthyány, Esterházy és Szunyogh-családok arcképeit. Vettek ezenkívül négyeszt, Magyarország történetére vonatkozó rézmetszetet. Alkudoztak Dürer metszéseire, Guido Reni, Palma Vecchio, Paolo Veronese, Teniers, Kupecky képeire is, de a család a képtár szertőrdésába nem egyezett bele, valamennyi kép megvásárlására pedig kevés volt a kultuszminiszter által adott összeg. A könyvtárból ezredéves történetinkre vonatkozó munkákat s az ugynevezett Lanfranconi-könyvgyűjteményt vásárolták meg, a mely a Dunáról eddig irt összes munkákat magában foglalja. A nemzeti muzeumba kerül Donner Ráfael huszonegy fából faragott életnagysága tanulmányfője is. A régiségek közül megszerettek több római tárgyat kívül huszonegyel antik fegyvert, közöttük Rákóczi Ferencz egy kardját, a melynek valódisága kétségtelen; egy régi zászlót, a mely leginkább azért érdekes, mert különféle zászlók apró darabjaiból van összeállítva.

Új egyetemi tanár. A király a vallás- és közoktatási magyar miniszter előterjesztésére Fejérváry László dr. egyetemi magántanárt, a magyar nemzeti muzeum könyvtárának igazgató-örét, a budapest tudományegyetemre az oklevél- és czimer-tan nyilvános rendes tanárává nevezte ki.

Új királyi tanácsos. Csak nem rég tündette a király a jótékonyágáról és bőkezű adakozásáról ismeretes fővárosi orvos dr. Mészáros Károlyt magyar nemességgel; most pedig öcsöse, Mészáros János, a budapesti egyetem gazdasági hivatalának igazgatója nyert királyi tanácsosi címet, a tisztjében szerzett érdemei elismeréséül.

Eljegyzés. Markó Miklós fővárosi hírlapíró Budapesten e napokban jegyezte el, Hanel János tekintélyes fővárosi polgár leányát Elvirát. — Daniélisz Ágoston, a Franklin-társulat tisztviselője eljegyezte König Margitot, néhai König Lajosnak az Egyesült Budapesti fővárosi Takarékpénztár főpénztárnokának leányát.

A milleniumi kiállítás. A kiállítás területén napról-napra szaporodnak a csarnokok, a kis pavilonok s a közmunkák tanása most utjabban egész tömeg új csarnok létesítésére adott engedélyt, a melyeknek felépítéséhez már hozzá is fogtak. Ezek az épületek: a hadfelszerelési csarnok, a sokszorosító ipar pavillonja, a tűzörségi és felügyelői épület, továbbá a kiállítási falunak templom, iskola és kórház épülete. Magában a templomban is kiállítás lesz, s itt rendezik többek közt gróf Zichy Jenő expediciójának kiállítását is. Hozzáfogtak még ezenkívül a dunai halászcserdának és az állandó hid partfalainak építéséhez.

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara érdekes feltejesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez az iránt, hogy miképpen volna lehetővé tehető a tényleges szolgálatban levő katonaiaroknak, hogy a kiállítást meglátogathassák. A kamara javaslata az, hogy a közös hadügyi és honvédelmi miniszteriumok a tényleges szolgálatot teljesítő iparosokat előre megállapított beosztás és terv szerint két-két hétre Budapestre helyezték, itt a kaszárnyákban elszállásolják és ellássák, s ekképp lehetőséges tegyék, hogy a kiállításon az őket érdeklő osztályokat tanulmányozzák.

Bécsi tanítók Budapesten. A bécsi Lehrhaus-Verein sok tagja időzött Budapesten a héten, a legszivesebb fogadtatásra találván. Augusztus 28-ikán este érkeztek gőzhajóval, s megtekintvén Budapest nevezetességeit, aug. 31-ikén reggel folytatták útjukat Kassa felé. Mind a kormány, mind a főváros hozzájárult a vendéglátáshoz, s a magyar tanítók kaszinója gondoskodott, hogy a vendégek jól érezzék magukat.

A Lehrhaus-Verein 150 tagja, köztük 40 nő, vett részt a kirándulásban. A magyar tanítók országos kaszinója, mely a vendégek fogadtatását és kalauzolását magára vállalta, tiz tagját Váczig küldötte a bécsi tanítók élébe, hol a váci tanítók is barátságos fogadtatást készítettek. Esti 8 órakor érkezett a hajó Budapestre. Itt Sency Ferencz fővárosi igazgató előbb magyar, aztán német nyelven üdvözölte a bécsieket; beszédében örömet fejezte ki, hogy eljötték hozzánk és biztosította őket, hogy a fővárosi tanítóság mindent el fog követni, hogy körükben jól érezzék magukat. A bécsiek nevében Leipl Alfréd tanító, ki a kirándulás vezetője, köszönetet mondott a szives és meleg fogadtatásért. A kann levők folytonos eljenzése közt hagyták el a bécsiek a hajót, hogy kocsiira szállva lakásukat felkeressék, kipihenni az utazás fáradalmait. Másnap a bécsi vendégek budapesti kollegáik vezetésével meglétegnétek az iskolákat, a Fesztó-féle körképet, Aquincumot, a Margit-szigetet. Ebből a városigletben volt, vacsora a Margitszigeten.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: KUBINYI KÁROLY, Szatmármegye Bórvölgy községének lelkesze, tanácsbírája a nagy-királyi ev. ref. egyházmegyének,

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferencz-körút 20. sz.
 Férfi- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó czikkék a legújatosabban tisztítanak.
 Posta ertesítés után a ruháért házhoz küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készüléteket
 műkedvelők számára, legújabb uti-távcsöveket a tirage lapid, kitűnő szemüvegeket megvizsgált maximal-láshőmérőket, Aneroïd (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ES TARSA.

Jósika Miklós regényei.
 80. 90. füzet.
 Új olcsó kiadás.
Regényes képletek.
 Második kiadás.
 Ara a két füzetből álló kötetnek 1 forint.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság
 Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jótállás mellett legolcsóbban
asphalt-burkolatok
 fektetését és
nedves lakások,
 pinczék, stb. gyökeres száraztatását.
 Telefon.

Hirdetések elfogadtatnak a kiadó-hivatalban, Budapest, IV., egyetem-utca 4. sz. a.

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék”
 legközelebb fog sajtó alá kerülni. Lakás és üzletváltozásokra vonatkozó tudósítások, melyek még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe megérkeznek, külön, beiktatások és közleményekért járó díj minden nyereszékdel kizárásával a lehető legeszkélyebbre van megszabva.
 Ezen művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhivatalunkban bármikor kiszolgáltatnak; kívánatra a czimre meg is küldetnek.

Herbster Ferencz
 mechanikus.
 Varrógép- és velociped-raktár.
 Akácfa-utca 5. sz., a népszínházzal szemben. Ajánlja gazdagon felszerelt raktárát a t. közönségnek mindennemű, legjobban szabályozott varrógépekből.
 Javitások szilárdan, személyes felügyelet alatt teljesítetnek.

Villámhárító Villámhárító
 kitűnő szerkezet, szond kivétel biztosítva, mindennemű czéla szorgalmas távbeszélő és telefon, valamint villanyvilágítás-bevezetésre és erőátviteli munkákra csendes eszközökkel.
DECKERT és HOMOLKA
 Gyár: Isabella-utca 88. BUDAPEST, V., Dorottya-utca 8.
 Raktár: Prospektusok, költségvetéseket és képes katalógusokat ingyen.

Weiszbürg József
 bortermelő Erdélyben
 Budapest, VIII., József-körút 3 3.
 (Rákóczy-térrel szemben.)
 Telefon szám 58-58.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy természetes hegyi borok: rizling, muskatály, csemege és aszu borokat tartok raktáromban, azonkívül cognac, tea, rum, szilviorium, barack-pálinka, barack-likőr, mindennemű bel- és külföldi pezsgőt és likőröket.
 Transito pinczék Budapest, Angyalföldön.
 Megrendelések pontosan és díjmentesen házhoz szállítva eszközöltenek.

Fontos gyomorbetegeknek!
 a Barella P. F. W.-féle
Világi gyomor-por.
 Kétféle. Páris 1889. Genf 1889. Brüsszel 1891. Magdeburg 1893. Bécs 1891. London 1883. Chicago 1893.
 Kiváló eredménnyel használják mindennemű gyomor-betegségek ellen, mint: gyomorgörcs, gyomorsav, égés, ugyazintén vese- és hólyagbajoknál, megszűntet azonnal mindennemű fájdalmakat.
 Hogy minden kétségeknek elejét vegyem, ingyen csak a portó megtérítése ellen, küldök mintákat!
Valódi csak dobozokban 1 fnt 60 kr.
 Berlin S. W. P. F. W. BARELLA
 Friedriehstr. 220-1. francia orvosi társulatok tagja.
 Raktár Budapest Török József gyógyszer. Király-utca.

Kathreiner-féle
 KNEIPP-MALÁTA-KAVÉ.
 Az alismert legjobb és legelőnyösebb pleték a valódi kávéhoz.

WEINWURM ANTAL
 fényképész első magyarországi chemigraphiai műintézete
 Budapest, IV., Károly-utca 3.
 készit mindennemű czinkedzésű dűcöt, autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia utján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitografiailag utján a legújabb-nyomatásban sokszorosíthatnak.
 Külön berendezés házankivál való fénykép felvételekre.

A szénsavdus ásványvizek királya a
BORSZÉKI BORVIZ
 kitűnő gyógyviz és üdítő ital mindenütt kapható.
 Budapesti főraktár **RAJCS ZOLTÁN-nál**
 VIII. ker., József-körút 10. szám.

Tekintszen reám

 Törvényesen védve.
 hónapokon át is eltart. Kapható minden gyógyszertárban, jóbb droguáriáknál és illatszertárakban, vagy 1 fnt éltesen beutalva a gyárosoktól Weiss és Co. gyógyszerészek, Giessen. Főraktár: Bécs, L. Kärntnering 6. Főraktár Magyarországon: Török József gyógytára.

Franklin-Társulat kiadásán Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:
 A huszadik század szociál-politikájának történelme.
 Irta Kráclitz Lajos.
 Ára füze 80 kr.
 Kielland L. Sándor.
MÉREG.
 REGÉNY.
 Norvégból ford. Ritókö Emma
 Ára füze 1 fnt 20 kr.
Melyik erősebb?
 Eredeti regény.
 Irta ifj. Ábrányi Kornél.
 Ára füze 2 fnt.

FOGAK
 készítettnek
GRÓSZ LAJOS
 fogtechnikai műtermében, Budapest, Magyar-utca 2. szám.
 a legjobb amerikai anyagból Egész fogsorokat ugyanezen arányban, 1878-ban alapított műtermem 1895 augusztus 1-én Kerepesi-út 6. Kerepesi bazár II. emeletére helyezem át.
 Unnep és vasárnapon található d. u. 5-ig.

VASÁRNAPI UJSÁG

36. SZÁM. 1895. BUDAPEST, SZEPTEMBER 8. 42. ÉVFOLYAM.
 Helyettesítő feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 fnt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre - 6.
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 fnt félévre - 4.
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— Kétföldi előfizetésekre a postalg. meghatározott viteldi is csatlólandó. félévre - 2.50

LÁSZLÓ FŐHERCEG BALESETE.
 AZ ELMÚLT hét első napja nagy szomorúsággal zavarta meg József főherceg családjának példás boldogságát. A magyar főherceg második fia, László főherceg, nyári szabad idejének egy részét atyjának aradmegei uradalmán, Kis-Jenőn töltötte s koronként vadászatgással szórakozott. Szeptember 2-dikán, hétfőn is vadászni ment kíséretével az álgyai erdőbe; de egy vadmacskát lőtt, de az állat nem levén halálosan megsebesülve, menekülni igyekezett. Ezt László főherceg észrevevén, a sűrűségben utána iramodott, hogy puskája tusával leüsse; de a fegyver kakasa, a mint a főherceg így csövével fogva hirtelen fölemelte, valami ágban megakadván, véletlenül elsült, még pedig oly szerencsétlenül, hogy a golyó az ifjú vadász jobb czombjába fűródött s azt nemcsak egészen átlukasztotta, hanem a czomb esontját is átszakította, s a fegyver lobbanása a ruhát is megpörkölte rajta.

sebesült, hol az első mütét már szept. 4-ikén szerdán megtörtént a vörös-kereszt kórházában, melyet László főherceg nem is fog elhagyni, míg eléggé föl nem gyógyul. Egyelőre a szerető édes anyja, Klotild főherceggasszony is bent lakik fia mellett a kórházban, hogy ápolásában személyesen is részt vegyen.
 A fájdalmas mütétet ritka erővel viselte el a beteg, pedig másfél óráig tartott, míg a kórház sebész főorvosa, Janny egyetemi tanár, több jeles orvostársa segédlete mellett a nagy sebet kimosta és belőle a törött csont szilánkjait kiszedte. A mütét után rövid ideig tartó sebláza is volt a betegnek, de csakhamar jóval csökkent a test hőfoka. A baj súlyos, de az orvosok az eddigi állapot alapján remélik, hogy az ifjú s különben is nagyon edzett szervezetű főherceg teljesen föl fog gyógyulni; a gyógyulás azonban hosszú ideig is elhúzódhatik. Egyelőre úgy

sejtek, hogy nem igen fogja katonai pályáját folytathatni, mert jobb lába a meggyöngyülésen kívül alkalmasint rövidebb lesz valamivel a balnál. Így nem lehetetlen, hogy ez a baleset meg fogja változtatni a főhercegi családnak László főherceg jövőjére vonatkozó terveit.

László főherceg, mint köztudomású, e nyár elején töltötte be 20-ik évét s nyilvánított királyi házunk családi szokása szerint nagykorúnak Alsúthon szűkebb körű családi ünneppel. Eddigi ifjuságát legnagyobb részt tanúlással töltötte. Előbb Holdházy apát-kanonok vezetése alatt a gymnáziumi tanulmányokat végezte el s kitűnő érettségi vizsgálatot tett Győrben a benczések főgymnáziumában. Azután katonai nevelőt kapott Himmel ezredes személyében, ki jelenleg is oldala mellett van s együtt volt a főherceggel a hétfői szerencsétlen vadászat is. Ő dolgozta ki úgy az elméleti, mint a gyakorlati katonai oktatás tervét, melyet a királyi jóváhagyás után több kitűnő katonai és polgári tanár segítségével oly sikeresen hajtott végre, hogy tanítványa a legjobb eredménnyel tette le vizsgálatait minden tárgyból. László főherceg gyakorlati katonai kiképzését a honvédségnél nyerte, a mi első esetet az uralkodó család tagjánál. Három év alatt három fegyver-nem gyakorlatait tanulta végig: a gyalogságot, a lovasságot és a tüzérséget s mindegyiket igen szép eredménnyel.

Strelisky fényképe után.

LÁSZLÓ FŐHERCEG.

A tisztí vizsgálatot neki is épen úgy le kellett tennie, mint a Ludovika-Akadémia bármely polgári származású növendékének, s ezzel a vizsgálatlaltal vívta ki magának, hogy hadnagygyá neveztetett ki, s ebben a minőségében a győri magyar gyalogezredhez osztatott be szolgálat-tételre.
 Alig volt 18 éves, már kiváló jelelt adta úgy kitartó erejének és edzettségének, mint szolgálati pontosságának. Már növendék korában gyakran látta László főherceget a főváros közönsége, a mint a gyakorlatra kivonuló csapatok katonáival versenyt gyalogolt. Mikor pedig a hadnagyi kardbotot elnyerte, ezredének többi